

YENİ KİTAPLAR / NEW BOOKS

TEMMUZ-ARALIK 2013 ARASI TÜRKİYE'DE YAYINLANAN YENİ KİTAPLARDAN SEÇMELER

SAMET AĞAOĞLU, *Yassıada, Kayseri ve Toptaşı Cezaevi Günlükleri* (İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2013), 380 ss. ISBN 978-975-082-443-2

Yassıada, Kayseri ve Toptaşı Cezaevi Günlükleri kitabı siyasi tarihimizin son derece önemli bir dönemine olduğu kadar, bu dönem içinde başbakan yardımcılığı, bakanlık, milletvekilliği yapmış bir kişinin, dört yıl boyunca, beş ayrı cezaevinde, kendisinin ve arkadaşlarının verdiği yaşam mücadelesini, sıkıntılarını, acılarını, cezaevi koşullarını gözler önüne sererek bir bakıma da sosyal tarihimize ışık tutmaktadır.

EMEL AKAL, *İştirakiyuncular, Komünistler ve Paşa Hazretleri* (İstanbul: İletişim Yayınevi, 2013), 559 ss. ISBN 978-975-051-119-6

Topu topu bir yıllık bir zaman dilimi: 1920 ilkbaharından, 1921 ilkbaharına kadar. Bu kısa sürede, bu dar zamanda, “Yeni Türkiye”nin iç politik sahnesi, Londra’nın ve Moskova’nın etkileri altında nasıl biçimlendi? Emel Akal’ın kılı kırk yaran araştırması bu soruya ışık tutuyor. Ankara’da bir İstiklal Harbi yürüten ve kendini dünyaya kabulettirmeye çalışan Türkiye Büyük Millet Meclisi Hükümeti. Moskova’da emperyalist merkezlerin ve devrim karşıtı güçlerin baskısı altında bunalan Bolşevik liderliği. Ankara ile Moskova bu şartlarda yakınlaşıırken, Anadolu’da saman alevi gibi yayılan Bolşevik sempatisi. Oluşum halindeki Türkiye Komünist Partisi, populistsosyalist Halk İştirakiyun Fırkası ve diğer solcuların faaliyetleri. Mustafa Kemal Paşa ve çevresinin, sol akımın etkileriyle, EnverPaşa’nın girişimleriyle, Meclis’teki muhafazakâr kanatla ve tabii Moskova ve Londra’yla arasındaki mücadele-uzlaşma gelgitleri içinde iktidarını pekiştirme süreci. TKP önderi Mustafa Suphi’yle arkadaşlarının öldürülmesi ve Meclis’te ciddi bir güç haline gelmiş olan Halk İştirakiyun Fırkası’nın tasfiyesi, bu sürecin hazin zirvesidir.

MAHMUT AKYÜREKLİ, *Şark İstiklal Mahkemesi* (İstanbul: Kitap Yayınevi, 2013), 185 ss. ISBN 978-605-105-112-3

İstiklal Mahkemeleri yakın tarihimizin en önemli kurumları arasında gösterilebilir. Bu mahkemeler hukukçu olmayan kişilere emanet edilmişti. Asker kökenli milletvekillerinin çoğunluğu oluşturduğu mahkemelerde Mustafa Kemal’in istekleri doğrultusunda karar vermek esastı. Duruşmalar açık yapılsa da, genellikle hükümler önceden veriliyordu. Mahkeme kararlarının halk arasında “sanığın idamına, tanıkların bilahare dinlenmesine,” biçiminde alaya alınmasının sebebi de, önceden verilmiş hükmü meşrulaştırmak için sergilenen gerekçe bulma komedyasıydı. Cumhuriyet rejimine ve Mustafa Kemal’e muhalif olan herkes potansiyel suçluydu ve İstiklal Mahkemeleri’nde yargılanabilirdi. Mustafa Kemal, bu mahkemeler sayesinde, bütün rakip ve muhaliflerini kolayca tasfiye edebiliyordu; dahası, henüz mahkemeye yolu düşmemiş olanların yüreklerine korku salma şansına da sahip oluyordu. Nitekim İzmir suikastında on yıl ağır hapis cezasına çarptırılan Halis Turgut ve Canpolat Bey, cezaya itirazlarını canlarıyla ödemişlerdi. Cezaları aynı celse içinde ve hiçbir ek suçlama veya belgeye ihtiyaç duyulmadan anında idama çevrildi ve infaz edildi. İstiklal Mahkemeleri’nin en bilinen örneklerinden Şark İstiklal Mahkemesi ise doğuda gelişen Şeyh Sait Ayaklanması sırasında yakalanan isyancıları yargılamak üzere kuruldu. Ancak mahkeme başka bazı görevleri de üstlenmişti. Doğudaki feodalizmi yok etmek, İslamcıları ve Kürtleri sindirmek, muhalif İstanbul basınıni susturmak, Terakkiperver Cumhuriyet Fırkasının sonunu hazırlamak, bu ekstra görevlerden

birkaçıydı. Elazığ'daki Şark İstiklal Mahkemesi'nde yargılanan Cumhuriyetçi Vatan gazetesinin sahibi Ahmet Emin Yalman bu mahkemeyi "...takım takım ölüm cezaları veren ve hükümlerini kimseye sormadan, kimseye hesap vermeden yürüten korkunç ihtilal mahkemesi..." şeklinde tanımlıyor. 1923 yılından sonra inşa edilen ulus devletin Kürt halkıyla ilişkisinin kopmasına neden olan Şeyh Sait hadisesini tam manasıyla kavrayabilmek için, bugüne kadar inceleme şansına sahip olmadığımız İstiklal Mahkemesi kayıtlarının en önemli başvuru kaynakları oldukları biliniyor. Bu kayıtlar Şeyh Sait'in yazışmaları gibi, hareketin maksadı ve seyri hakkında zengin veriler sunan belgeler içeriyor.

AHMET TURAN ALKAN, *II. Meşrutiyet Devrinde Ordu ve Siyaset* (İstanbul: Ötüken Neşriyat, 2013), 262 ss. ISBN 978-975-437-933-4

II. Meşrutiyet ile başlayan süreç, özellikle 1908 ve sonrasına dair kayıtlar, Türkiye'nin derin hafızasında hâlâ sızlayan yaraların kayda geçirildiği kapanmamış bir defterde tutulur. Tarihçiler, bu defterin tamamını hiç görmediler sanki. Belki de bu yüzden, Türkiye'nin yakın tarihi, yazıldığı kadarıyla bir gizli tanığın başka bir gizli tanığa fısıldadığından belki birazcık fazla belki de ancak o kadardır. Bu kıymetli eser, o "birazcık fazla" içinde, mühim bir yer işgal eder. Ahmet Turan Alkan, bu eserinde, İkinci Meşrutiyet devrindeki "Ordu ve Siyaset" bahsine dair tanık ifadelerinin mühim bir kısmını, o açık duran "defter"e kendi usulü ve üslubunca kayda geçirmiş. Usul ve üslup, ülkemizde, tarihçiliğin biraz dikkat edilmeyen bir boyutudur. Tarihçiliğin aynı zamanda bir hikâye anlatma ve metin yazma işi olduğu nedense unutulur. Ahmet Turan Alkan bu eseriyle tarihçiliğin sadece bu tarafını hatırlatmakla kalmayıp, tarih okumanın lezzetini de okuyucuya tattırıyor. Ordu ve siyaset gibi, meziyet ve zaafın, resmiyet ve ciddiyet soğukluğunda dondurulduğu bir sahada önemini sürdürebilen insanî unsurların bulunup çıkarılması ve tarihî anlamıyla kıymetlendirilmesi, bu kıymetli esere bir edebî metin hüviyeti veriyor. Böylece devrin tarihî şahsiyetlerinin bir karakter bütünlüğü içerisinde zihnimizde canlanıp adeta hayatımıza karıştıklarını hissediyor, o gün için dert ettikleri meselelerin pek çoğunun, bugün de nerdeyse aynı mahiyette devam ettiklerini görüyoruz. Eseri okuyunca anlayacaksınız ki "o defter", evet, henüz kapanmamış ve bir müddet de kapanmayacak gibi duruyor.

TÜLAY ARIN, *Kriz, Devlet, İktisat ve Sosyal Güvenlik Politikaları* (İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, 2013), 582 ss. ISBN 978-605-399-266-0

Bu derleme içinde yer alan tüm yazılarda, Arın Egemen iktisat anlayışının dışında duruyor, iktisat kuramları ve politikalarını, konjoktürel ana akım ve ideolojiler ile çözümlemelerini Marksist bir bakış açısıyla eleştiriyor. Yazıların kaleme alındığı dönem ile bugünü karşılaştırsak, gerek yapısal sorunlardaki değişimler gerekse konjoktürel sorunlarla bunların çözümlemeleri arasında değişim ve farklılıklar olduğu bir gerçek. Ancak şunu söyleyebiliriz ki, bir bilim insanı olarak Arın'ın sorunları ele aldığı, tartıştığı kuramsal çerçeve ve kavramları açıklamada kullandığı yöntem, hayatta olsaydı bugün de değişik olmazdı. Bu nedenle bu derlemedeki yazıları, bugün yaşanmakta olan sorun ve tartışmaların, yakın tarihte yaşananların açıklayıcı arka planı olarak da okuyabiliriz.

JOHN ARMSTRONG, *Para Hakkındaki Endişelerimizi Nasıl Gideririz* [çeviren Zeynep Bizer] (İstanbul: Sel Yayıncılık, 2013), 160 ss. ISBN 978-975-570-605-4

Para mutluluk getirir mi? Para ile ilişkimiz ömür boyu süren bir ilişki, fakat bu konudaki kitaplar genel olarak sadece iki meseleyle sınırlı: a) Nasıl daha fazlası kazanılır? b) Daha azıyla nasıl idare edilir?

John Armstrong bu yaklaşımları tersine çeviriyor ve paranın kendisine değil, bizim parayla kurduğumuz ilişkiye, ona yüklediğimiz anlama bakıyor. Para bizi nasıl yönlendiriyor ve korkutuyor? Dünyayı daha iyi bir yer yapabilir mi? Gerçekten ne kadarına ihtiyacımız var? Yeni ve şaşırtıcı bakış açıları sağlayan bu kitap, para ile ilgili hislerinizi yeniden tanımlamanız için sizi cesaretlendirecek ve sizin için hayatta neyin gerçekten önemli olduğunu keşfetmenizi sağlayacak.

JOHN ARMSTRONG, ROMAN KRZNIC, PHILIPPA PERRY, TOM CHATFIELD, JOHN-PAUL FLINTOFF, *Hayat Okulu Kitapları* [editör Alain De Botton] [çeviren Levent Konca] (İstanbul: Sel Yayıncılık, 2013), 904 ss. ISBN 978-975-570-603-0

Hayat Okulu Kitapları serisi, hayatın büyük meselelerini araştırmayı kendine görev edinmiş. Potansiyellerimizi nasıl gerçekleştirebiliriz? İş, ilham verici olabilir mi? Topluluk neden önemlidir? İlişkiler bir ömür boyu sürer mi? Bütün bu sorun cevaplarına sahip değiliz; ama sizi kamçılacağı, kışkırtacağı, besleyeceği, avutacağı garanti olan felsefeden edebiyata, psikolojiden görsel sanatlara kadar uzanan çeşitli fikirlerle doğru yönlendirecek değerli bir seri okuyucuyu bekliyor.

MEHMET ARTUNAY ve ALİ LAFÇI, *Zara / Koçgiri: Osmanlı Arşiv Belgelerinde Zara – II* (İstanbul: Kitabevi Yayınları, 2013), 488 ss. ISBN 288-000-008-291-0

Tarih, tüm insanların ortak ilgi alanlarıdır. Milli tarih, insanlık tarihi, bölge tarihinin yanında insanlar kendi soy ve aile tarihleri ile de yakından ilgilirlenirler. Bunun nedeni kendilerini bir köke dayandırma duygusudur. Yani her insan insanlık bütünü içerisinde aidiyetini, kendi özel yerini bilmek ister. Mensubu bulunduğu ailesini, çevresini, coğrafyasını, milletini tanıyarak gerçek kişiliğini bulur. Bu konuda kendi aile tarihi kişiye en büyük yardımcıdır. Geçmiş tarihini, kökünü araştırma arzusu özellikle ülkemiz insanında çok kuvvetlidir. Ancak, geçmişimizde Türk toplumunun yerleşik hayata geçiş süreci, resmi yazışmalar dışında yazının yeterli kullanılmaması, alfabe değişikliği ve soy ağacı hazırlama kültürümüzün olmayışı gibi nedenlerle geçmişimizle ilgili bilgilere ulaşmamızı engellemiştir. Burada vakıf kurarak Vakıfnamelerle aile geçimlerini günümüze taşıyanlar bir istisna teşkil etmektedirler... Bugüne kadar bu konuda kaynakların yerli olmayışı, mevcut kaynaklara ulaşabilme zorlukları, Osmanlıca bilenlerin sayısının az olması gibi nedenlerden dolayı da gerekli ve yeterli çalışma, araştırma yapılamamıştır. Osmanlı Devleti'nin 1831 - 1842 yıllarında Anadolu'da ve Rumeli'de yaptığı ilk nüfus sayımı kabul edilen; asıl amacı askerlik yoklaması ve vergilendirme olduğu için de sadece erkekleri kapsayan sayımın Nüfus Defterleri 2009'da açılmış olması bu konuda çok önemli bir milat olmuştur. Bu eserin çalışmaları da bu tarihte, nüfusların açılmasıyla başlamıştır. Halen bu tür bir çalışma Trabzon-Of ilçesi ve Ordu-Ünye ilçesi için yapılmış olup, bu çalışma Zara; Türkiye genelinde 1831 - 1842 nüfusları kitap haline getirilen üçüncü ilçe olmuştur.

AYŞE ASKER, *Askeri Darbeye Doğru* (İstanbul: İmge Kitabevi Yayınları, 2013), 601 ss. ISBN 978-975-533-744-9

27 Mayıs darbesine giden yolda, seçmen desteğine ve meclis çoğunluğuna sahip Demokrat Parti'nin iktidardan düşme korkusuyla, parlamenter kural ve gelenekleri, hatta kendi çıkardığı yasaları bile bir yana bırakarak; şiddetini giderek arttıran ve hızlanan adımlarla bir baskı rejimi kurmaya yönelişini, Adnan Menderes ve parti yöneticilerinin darbeden önce ve yargılanırken söyledikleri sözler ve yaptıkları yorumlarla izleyeceksiniz.

AYDIN AŞIK, *Din ve Estetik: Felsefî Bir İnceleme* (İstanbul: Ötüken Neşriyat, 2013), 365 ss. ISBN 978-975-437-941-9

Kişiliğin oluşum ve gelişiminde; toplumun inşasında estetik, etik ve din vazgeçilmez unsurlardır. Dinin varlığını devam ettirebilmesi, insanın yaratıldığı “kumaş”la alakasına bağlıdır. Yani dinin tefekkürle, haz ve beğenilerle sağladığı uyuma; bu uyumun tabilik derecesine bağlıdır. Yani insanın düşünen, akleden bir varlık olduğu kadar hisseden, güzelden hoşlanan ve en genel anlamıyla estetik bir varlık olduğunu dikkate almayan bir din yok olmaya mahkûmdur. Yazara göre, iyi bir toplum için ahlak ve din kadar estetiğin de rolü vardır. Hatta estetik ya da sanat, din ve ahlaktan belki daha etkindir. İşte bu bağlamda kitapta estetik ile etik arasında ilişki kurulmaya çalışılmış ve estetiğin arındırıcı/katharsis boyutu farklı açılardan ele alınmıştır. Ritüel ve Estetik Bölümü ise kitabın tüm metodolojik ve teorik alt yapısının uygulamaya döküldüğü yer. Burada iptidai toplumlarda ritüel- estetik ilişkisi, müzik, resim ve mitolojinin ritüelle ilişkisi, dinî metinlerin estetik yapısı, estetiğin hoşgörüsü ve çoğulcu düşünceye katkısı, sanatın kutsalla çekişerek gelişeceği düşüncesi ile sanatta ve dinde yeni ritler üzerinde duruluyor. “Kendini bilmek” ya da “kendimiz olmak” güzel’den geçer, güzel bizde bir “var olma artışı” meydana getirir.

KORHAN ATAY, *1 Mayıs 1977* (İstanbul: Metis Yayınları, 2013), 216 ss. ISBN 978-975-342-907-8

1 Mayıs 1977’de, Taksim’de DİSK’in düzenlediği işçi bayramı kutlamaları saldırıya uğradı. Kalabalığın üzerine ateş açıldı, kurşunlar yağdı, panzerler yürüdü, 34 kişi öldü, yüzlerce kişi yaralandı... Hükümet, polis, medya sözbirliği etmişçesine yaşananlardan solcuları sorumlu tutarken; sendikalar, DİSK ve sol örgütlerin çoğunda giderek olayın soğukkanlı bir provokasyon olduğu görüşü hakimiyet kazandı. Bu kanlı olay sol hareket üzerinde derin bir iz bıraktı; sol içi kimi bölünmelerin derinleşmesine yol açtı. Aradan geçen yıllara rağmen alanda tam olarak ne olduğu büyük ölçüde karanlıkta kaldı, gerçek failler hiçbir zaman hesap vermedi. O gün Taksim’de olan bitene ışık tutmaya çalışan, ayrıca öncesi ve sonrasında Türkiye’de yaşananlara değinen belgesel niteliğindeki kitap söyleşilerden oluşuyor. Korhan Atay, olayların bizat tanığı, farklı siyasetlerden on üç kişiyle görüştü: Ahmet Sami Belek, Bingöl Erdumlu, Dinçer Doğu, Doğan Ülgen, Feyyaz Kurşuncu, Gün Zileli, Kâmil Arslantürk, Leman Fırtına, Mahir Sayın, Mehmet Karaca, Murat Belge, Murat Tokmak ve Osman Cavit İyigün. Büyük çoğunluğu o sırada içinde yer aldıkları sendika, grup ve siyasi hareketlerin etkili isimleriydi. 1 Mayıs 1977’nin ilk defa farklı perspektiflere söz hakkı tanıyarak çizilmiş çok boyutlu tablosuyla bu kitapta yüzyüze geleceksiniz.

HÜSEYİN NİHAL ATSIZ, *İstanbul Kütüphanelerine Göre Üç Bibliyografya* (İstanbul: Ötüken Neşriyat, 2013), 352 ss. ISBN 978-975-437-929-7

Bu kitap, Süleymaniye Kütüphanesi Yayınları olarak “İstanbul Kütüphanelerine Göre Birgili Mehmet Efendi Bibliyografyası” (İstanbul 1966), “İstanbul Kütüphanelerine Göre Ebussuud Bibliyografyası” (İstanbul 1967) ve “Âlî Bibliyografyası” (İstanbul 1968) isimleriyle yayınlanmış olan Hüseyin Nihal Atsız’ın üç ilmî çalışmasından oluşturulmuştur. Atsız’ın titizliğini ve ilmî ciddiyetini de gözler önüne seren bu üç çalışmanın, sonunda bir de dizin bulunuyor.

BANU AVAR, *Gün O Gün’dür!* (İstanbul: Remzi Kitabevi, 2013), 352 ss. ISBN 978-975-141-533-2

Bu kitapta, Türkiye tarihinde büyük önem taşıyan son üç yılın notlarından seçmeler bulacaksınız... Türkiye’nin sokulduğu deli gömleğinde nasıl çırpındığını, iktidarın ve sahte ‘muhalefetin’ aynı gömleğin

içinde olduğunu, Amerika'nın 'Arap Baharı' ve 'Kürt Baharı' harekâtını; Suriye'nin düşmesinin Türkiye'nin düşmesi demek olduğunu ve Türkiye'yi cinnete iteleleyenlerin nihai

AYŞEGÜL AVCI, SEDA ERKOÇ, ELVİN OTMAN, *Yemekte Tarih Var* (İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları, 2013), 260 ss. ISBN 978-975-333-288-0

Tarihte yemek var; biliyoruz. Peki, yemekte tarih var mı? Günümüz tarihçiliğinde öne çıkan kültür tarihi çalışmaları ve yeni yaklaşımlar tarihi savaş meydanları, saraylar ve diplomatik görüşmeler arasında sıkışıp kaldığı kafesten çıkarıp gündelik hayatın tam da içine taşırken insan yaşamının olmazsa olmazı “yemek” ve “yemek kültürü”nü de incelenmesi gereken önemli bir alan olarak araştırmacıların dikkatine sundu. Tarihin, gelişen ve değişen yemek ve yiyecek kültürü üzerinden okunabileceği iddiasını ortaya atan bu çalışma, alanında önde gelen araştırmacıların Osmanlı, Avrupa ve Amerika bölgeleri üzerinden farklı dönemlere ilişkin yaptıkları çalışmalarla okuyucuya hem yemekteki tarihi anlatıyor hem de tarihin temel metodolojik sorularına farklı ve yeni cevaplar bulmayı hedefliyor.

BAHAEDDİN DEMİR AYDIN, *Muhacir Olmak da Varmış* (İstanbul: İş Bankası Kültür Yayınları, 2013), 152 ss. ISBN 978-605-360-860-8

Balkan Savaşı'yla memleketinden koparak İstanbul'da zor şartlar altında yeni bir hayat kuran Bahaeddin Demir Aydın, büyük ve acı olayların şekillendirdiği hayatını, ailesinin genç bireyleri için kaleme alır. Kısa süre sonra da Mütareke döneminde hayata veda eder. Rumeli'nin son dönemini, gündelik hayatını sıradan insanın dünyasından bir bakışla okumak isteyenler için.

MEHMET AYSOY, *Şifa Bu Değil* (İstanbul: Kaknüs Yayınları, 2013), 248 ss. ISBN 978-975-256-381-0

Bu çalışmada, hastalık ve şifanın anlamlarının değişimi tarihsel süreçte ele alınmıştır. Geleneksel tıp, modern tıp ve alternatif tıp, hastalık ve şifa kavramları bağlamında dünyevileşme açısından konu edilmiştir. Din, günümüz dünyasında anlaşılması zorlaşmış en önemli olgu olarak karşımızdadır. Modernliğin bilince yansması, bilinci dine karşı yabancılaştırmakla kalmamış, ürettiği kavramlarla dinî olan, dine dair alan ve kavramları bağlamından sökmüştür. Günümüzde hangi alanda olursa olsun konuya modernliğin tarafından yaklaşmak artık yaygınlaşmış ve kolay kullanılan kavram ve terimlere ulaşılmıştır. Buna karşın dine dair bir alanı konu edebilmek, dinin kendi kavram ve terimleriyle konuyu değerlendirebilmek imkânsızlaştırılmıştır. Sorun elbette sadece bir dil sorunu değildir. Modernlik, dinî kavramları tarihselleştirerek tartışılabilir hâle getirmekte, başka türlü okuma ve yoruma açık hâle getirmektedir. Bu bağlamda hem din hem de modernlik açısından kavram ve terimlerin içeriklerinin değişimi önemli bir problematik olarak yerini almıştır. Din açısından “anlam”, metinsel olanda gizli bir niteliğe dönüşmüştür. Kavram ve terimlerin ne anlamda kullanıldığı değil de nasıl anlaşıldığının önemli olduğu modernlikte bu durumun bir problematik değeri de yoktur.

MAHİR A. AZİZ, *Irak Kürtleri* [çeviren Zülal Kılıç] (İstanbul: Kitap Yayınevi, 2013), 239 ss. ISBN 978-605-105-115-4

Kürdistan bölgesinin anayasal gerçekliğini kabule isteksiz kişiler “Kuzey Irak” demekte ısrar etseler de, bugün Irak Kürdistanı'ndaki Kürtler, Irak içindeki ve dışındaki komşularıyla ortaklıklar kurabilecekleri ve kendi geleceklerini daha önce görülmemiş bir düzeyde belirleme yeteneğine sahip, özgün bir birim olarak güven içinde yaşama duygusunu taşıyorlar. Irak Kürtleri, dışarıdan bakıldığında çoğu kez “topancı” yargılarla ele alınıyor ve uluslararası ortamda Kürt jeopolitik gerçekliğinin inşasına katkıda bulunan

iç siyasal ve toplumsal gerçekliklere pek dikkat edilmiyor. Siyasi partilerin nasıl çalıştıkları; demokratikleşme süreçlerinin nasıl gerçekleştirildiği; genç Kürtlerin durumlarını ve geleceklerini nasıl gördükleri; Kürdistan Bölgesi insanların kendi kimlikleriyle, çevrelerinde yaşayanların kimliklerini zihinlerinde nasıl canlandırdıkları, yalnızca Irak Kürdistan'ı için değil, Irak, Türkiye, Suriye ve İran sınır bölgelerinden oluşan daha geniş bir jeopolitik sahne için çok önemlidir. Ulusal kimlik sorunları üzerine yoğunlaşan Mahir A. Aziz, kimliklerin hareketli ve değişken olduklarını, hatırlanmaları ve sürekli değiştirilip, yeniden yapılandırılmaları gerektiğini kabul ederek, odağına Kürt politikaları çerçevesinde en sık incelenenleri yani 'siyasi seçkinleri' değil, gelecekte büyük olasılıkla değişim ve gelişimin motoru olacak kişileri, üniversite öğrencilerini alıyor. Bunlar 1991'de kurulan özerk Kürdistan Bölgesinde doğan ve esas olarak kültürün, toplumsal süreçlerin, tarihi ve siyasi gelişimin belirgin bir "Kürt" anlatımına maruz olan genç insanlar. Toplumun bu kesiminin kendilerine, çevrelerindeki ve geleceklerine nasıl baktıkları, Irak ile ve onun içindeki ya da dışındaki Kürt alanıyla ilgilenenlerin bölgede ve dünyada çok büyük jeopolitik öneme sahip bir devletin yaşamsal bir bölgesinde günümüzdeki durumu ve öğrenci gençliğin talep ve özlemlerini anlamalarına olanak sağlıyor.

TEKİN BATUR, *Osmanlı'da Saltanat Kavgaları* (İstanbul: Kaynak Yayınları, 2013), 240 ss. ISBN 978-975-343-762-2

Hanedan mensuplarının, saray kadınlarının ve yeniçerilerin bazen birbirleriyle ittifak halinde, çoğunlukla da birbirilerinin altını oyarak nasıl amansız saltanat kavgalarına tutuştuklarını roman tadında anlatıyor. Hürrem Sultan'ın entrikaları, Pargalı İbrahim Paşa ve Şehzade Mustafa'nın öldürülmesi gibi TV dizileri aracılığıyla günümüzde popülerlik kazanmış konuları da bu kitapta okuyacaksınız. Tekin Batur, Osmanlı tarihinde az bilinen ya da üzerinde yeterince çalışılmamış alanları bir arkeolog hassasiyetiyle araştırıp derinlerden çıkardığı hazineleri duru ve akıcı bir dille aktarırken, yarattığı tempoyla da okurları öykünün, tarihin içine çekiyor. Kitap, beraberinde sunduğu Osmanlı Devlet Örgütü şeması ve detaylı Padişahlar Listesi ile temel bir başvuru eseri olma niteliği de kazanıyor.

AMIT BEIN, *Osmanlı Uleması ve Türkiye Cumhuriyeti* [çeviren Bülent Üçpınar] (İstanbul: Kitap Yayınevi, 2013), 248 ss. ISBN 978-605-105-106-2

Bu kitap Osmanlı İmparatorluğu'nun son yıllarında ve Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk döneminde ilmiye sınıfı içindeki entelektüel tartışmaları ve siyasi hareketleri inceliyor. Birbirine rakip vizyonların dini eğitimde yapılacak reformlar ve medreselerin modernizasyonu tartışmalarını nasıl etkilediğini ortaya koyuyor. Müslüman aydınların laik Cumhuriyet'in dinle ilgili politikalarına karşı sergiledikleri tepkileri ve değişen tutumlarını inceleyerek, din ile devlet arasındaki ilişkide yaşanan değişimlerin daha iyi anlaşılmasını sağlıyor. İlmiye sınıfı içindeki bölünmeyi ortaya çıkararak, ulemanın, bugün Türkiye'de hâlâ canlı olan köklü mirasına ışık tutuyor.

UMUT BECKAN, *Yeni Dünya Düzeninde Rusya - Çin İlişkileri* (İstanbul: Phoenix Yayınevi, 2013), 288 ss. ISBN 978-605-465-733-9

Rusya Federasyonu ile Çin Halk Cumhuriyeti'nin ilişkileri, gerek uluslararası politikaya etkileri gerekse iki ülkenin Soğuk Savaş sonrasında tek süper güç olarak kalan ABD'ye bölgesel ve uluslararası alanda rakip olabilecek bir potansiyele sahip olmaları nedeniyle önemli ve araştırılması gereken bir konudur. Uluslararası ortamda siyasi ve ekonomik krizlerin, istikrarsızlıkların söz konusu olduğu dönemde, iki ül-

kenin çok yakın geçmişini ve günümüzdeki ilişkilerini içeren bu çalışma, uluslararası ilişkiler disiplini içerisinde bir siyasi tarih çalışmasıdır.

MEHMET BİLGİN, *Karadeniz Dünyası* (İstanbul: Ötüken Neşriyat, 2013), 268 ss. ISBN 978-975-437-946-4

Tarihsel bir olgu olan Karadeniz Dünyası'nın ulusları, farklı renkler taşımasına rağmen ortak yapı taşlarına sahiptir. Gerçeklerin yok sayılıp, çarpıtılmasıyla inşa edilmiş açıklamaların yerine; Karadeniz Dünyası'nın tarihsel gerçeklerinden hareket ederek, günümüzde Karadeniz coğrafyasındaki halklara ve devletlere dostluk içeren bir zemin sunabiliriz.

JEAN BAUDRILLARD, *Üretimin Aynası ya da Tarihi Materyalist Eleştiri Yanılsaması* [çeviren Oğuz Adanır] (İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayınevi, 2013), 155 ss. ISBN 978-605-423-897-2

Jean Baudrillard, *Üretimin Aynası*'nda, kendini kapitalizmin radikal bir eleştirisi olarak sunan Marksist ekonomi politiği radikal bir şekilde eleştirmektedir. Ona göre Marksizm, modern toplumun merkezine üretimi koymakla aslında burjuvaziye hizmet etmektedir: Tarihi materyalizm, diyalektik, üretim biçimi, emek gücü gibi kavramlar Marksist kuramın, burjuva düşünürler tarafından üretilen doğa, gelişme, akıl, emek, değiş tokuş gibi evrensel kavramlara bir son vermek amacıyla yararlandığı kavramlar iken günümüzde aynı tarihi materyalizm, ürettiği bütün bu kavramları en az burjuvazininiki kadar acımasız bir "eleştirel" emperyalizmle evrenselleştirmeye çalışmaktadır. Baudrillard'a göre Marks'ın ortaya attığı üretim, üretim biçimi, değişim değeri gibi kavramlar evrenselleştikleri andan itibaren çözümleme yeteneklerini yitirip anlam dininin egemenliği altına girerek bir tür kutsal kurala dönüşmekte ve genelleşmiş bir sistemi kuramsal açıdan yeniden üretmektedirler. Bu kavramlar göstergelere, yani "gerçek" bir gösterilenin gösterenlerine dönüşmekte ve varlıklarını ancak göstergelerden oluşan düşsel bir evrende, insanı baskı altına alan bir benzetim evreninde sürdürebilmektedirler. "... İlkel toplumlarda ne üretim vardır ne de üretim biçimleri. İlkel toplumlarda bilinçaltı da yoktur. Bütün bu kavramlarla ancak bizim gibi ekonomi politiğe boyun eğen toplumları çözümleyebilirsiniz... İdeologlarımızın kendi ürettikleri kavramlardan yola çıkarak ilkel toplumlara bir ereklilik, akılcı bir yapı kazandırmaya ve kodlamaya kalkıştıklarında kendi kendimize onları ilkel toplumlarda böyle bir ereklilik, akılcı yapı ve böyle bir kod aramaya iten nedenin o her şeyi ellerine yüzlerine bulaştırma saplantısı olup olmadığını soralım. Marksizm ve psikanalizi (burjuva ideolojisinden söz etmeye bile gerek görmüyoruz çünkü bu düzeyde ele alındıklarında Marksizm ve burjuva ideolojisi arasında hiçbir fark yoktur) başka toplumlara ihraç etmek yerine ilkel toplumları sorgulayalım, onların Marksizm ve psikanaliz üzerindeki tüm etkilerini tartışalım."

JAMES BUTCHER, SUSAN MINEKA, JILL HOOLEY, *Anormal Psikoloji* [çeviren Okhan Gündüz] (İstanbul: Kaknüs Yayınları, 2013), 1200 ss. ISBN 978-975-256-375-9

Alanında olmazsa olmaz standart okuma materyali olarak kabul edilen bu kitabın yazarları günümüzde anormal psikoloji sahasının en prestijli araştırmacıları olarak tanınıyor. Anormal psikolojinin tarihsel arka planı, stresin vücut ve ruh sağlığı üzerine etkisi, panik ve kaygı bozuklukları, duygu durumu bozuklukları, yeme bozuklukları, kişilik bozuklukları, madde bağımlılığı, cinsel işlev bozuklukları, şizofreni ve psikotik bozukluklar, çocuk ve ergenlerdeki bozukluklar kitabın başlıca bölümleri arasında. Rahatsızlıkların anlatıldığı klinik tablo, olası nedenler ve tedaviler biyolojik, psiko-sosyal ve sosyokültürel bağlam-

da ele almıyor. Vaka hikâyeleri ve DSM-IV tanı kriterleri kutucukları, rahatsızlıkların klinik boyutta anlaşılmasına yardımcı oluyor... Butcher - Mineka - Hooley eşsiz bir ekip. Psikopatoloji alanındaki araştırmalarının derinliği ve kapsamı; düşünceyi harekete geçiren, bilinci arttıran, okuyucuyu ve öğrencileri diğer kitapların sunamadığı yeni anlayış düzeylerine çıkaran bir öğrenme deneyimi sunuyor. Yazarların uluslararası kapsamdaki çalışmaları çok kültürlü çalışma ve fenomenlerde bir denge unsuru ve bu da psikopatolojinin daha bütünsel bir görünüşünü ortaya koyuyor.

NATALIE CLAYER, *Arnavut Milliyetçiliğinin Kökenleri* [çeviren Ali Berktaş] (İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, 2013), 620 ss. ISBN 978-605-399-283-7

Fransa’da CNSR’de araştırmacı olarak çalışmakta olan Nathalie Clayer, Arnavut Milliyetçiliğinin Kökenleri adlı çalışmasında bu milliyetçiliği Balkanlar, Avrupa ve özellikle Osmanlı çerçevesi içinde bir yere oturturken, Arnavutların kimlik inşa süreçlerini Osmanlı Devleti’nde 19. yüzyıla birlikte yaşanan siyasal ve toplumsal dönüşümlerle birlikte ele alıyor. Ulus-devletlerin şekillenmeye başladığı 19. Yüzyılda Arnavut milliyetçiliği, önce İtalya, Yunanistan, Romanya ve Osmanlı Devleti’ndeki diasporalar ile Güney Arnavutluk’ta başlayarak, gelişme gösterdi. Ne var ki, bu milliyetçiliği diğer Balkan milliyetçiliğinden ayıran önemli özellikler vardı. Başta Arnavutların çok dinli oluşu, bu yapılanma içinde Müslüman nüfusun büyüklüğü, temsil eden bir devletin olmayışı, bu milliyetçiliği aynı dönemlerde ortaya çıkan diğer milliyetçi hareketlerden ayırır. Bunun dışında önemli bir başka faktör olarak da, sayıca fazla olan Müslüman Arnavutların Osmanlı Devleti’ne olan bağlılıklarının güçlü olması sayılabilir. Clayer on yıl süren bu araştırmasında; bir Arnavut ulusal kimliği inşasının nasıl şekillendiğini, bu kimliğin daha önce varolan dinsel kimlik gibi kolektif kimlik türleriyle nasıl eklemlendiğini ve hangi karmaşık süreçlerden geçerek oluştuğunu, ilk milliyetçi itkileri ve bunun etrafında oluşan milliyetçi Arnavutluk matbuatının önemini araştırıyor.

JEAN CORMIER, *Che Guevara: Devrim Yoldaşı* [çeviren Orçun Türkay] (İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2013), 144 ss. ISBN 978-975-082-416-6

Che’nin Arjantin’den Bolivya’ya, izini sürmek için 150’den fazla fotoğraf. Silah arkadaşlarının arasında, aynı zamanda Castro’yla, Nâsır’la, Nehru’yla, Tito’yla, Ben Bella’yla, Kruşçev’le birlikte. İçinde yaşadığı yüzyıla damgasını vuran bir adamın yaşamı. 25 Kasım 1956’da, geceyarısı, aşağı yukarı bir buçukta, Ernesto Guevara devrime katılır: Fidel Castro ve seksen iki adamla birlikte, Granma’ya biner. Yirmi sekiz yaşındadır, tıp okumuştur, Arjantinlidir, yine de Küba için savaşacaktır: “hasta la victoria siempre”. Ocak 1959’da, zafer kazanılmıştır ama şimdi yapılacak şey yalnızca Küba’da değil, dünya üstünde “İki, üç, daha fazla Vietnam yaratmak” gereken her yerde devrimin gerçekleştirilmesidir. Düşüncelerine bağlı bir uluslararası olan Guevara Afrika topraklarında, Kongo’da bir devrim merkezi yaratmaya çalışır, ardından yeniden Güney Amerika’ya dönüp Bolivya’ya gider, umudu Küba destanını baştan yazmak ve bu kez tüm anakarayı kucaklamaktır. Guerillero Heroico’nun serüveni 9 Ekim 1967’de, Bolivya dağlarındaki küçük bir köyde sona erecek, ama Che söylencesi de orada başlayacaktır. Deneyimli muhabir Jean Cormier onun izini adım adım sürüyor.

NURETTİN ÇAKIR, *Türkiye’nin Güvenliği ve Terörizm* (İstanbul: Dost Kitabevi Yayınları, 2013), 383 ss. ISBN 978-605-635-700-8

Türkiye coğrafi konum ve jeopolitik öneminden kaynaklı simetrik ve asimetrik yüksek bir risk ve tehdit altındadır. Asimetrik tehditlerin en önemlisi ‘TERÖRİZM’dir. 21’inci yüzyıl TERÖRİZM çağı ola-

caktır. Tehdit doğru algılanmalı ve değerlendirilmelidir. Ne sadece güvenlik önlemleri ne de yalnız başına politik önlemler terörizm ile mücadelede başarı sağlayamaz. Bütün önlemlerin birlikte ve kesintisiz uygulanması zorunludur. Vatandaşlar görev ve sorumluluklarının bilincinde olmalı kişisel güvenlik önlemleri hassasiyetle uygulanmalıdır.

HAYDAR ÇAKMAK, *ABD'nin Askeri Müdahaleleri* (İstanbul: Kaynak Yayınları, 2013), 576 ss. ISBN 978-975-343-768-4

ABD Silahlı Kuvvetleri 1775'te kurulmuş, ilk yurtdışı ve ilk Atlantik ötesi müdahalesini 1801'de Kuzey Afrika'da Berberi Savaşları'na katılarak yapmıştır. Bu tarihten günümüze kadar dünyanın çeşitli bölgelerine ellinin üzerinde askeri müdahalesi olmuştur. 1990 yılından bu yana küresel ölçekte "Yeni Dünya Düzeni", bölgemizde ise "Büyük Ortadoğu Projesi"ni hayata geçirmek istemektedir. O gün bugündür, emperyalist tahakküme direnen ulusal devletler ABD ve güdümündeki NATO'nun baş hedefi haline gelmiştir. ABD'nin 1800'lerden bu yana dünya çapında yürüttüğü askeri faaliyetleri ve emperyalist müdahaleleri açığa çıkaran incelemelerden oluşan bu kitap, on beş farklı üniversiteden otuz dört akademisyen tarafından yaklaşık bir buçuk yıl içerisinde hazırlanmıştır. Prof. Dr. Haydar Çakmak tarafından yayına hazırlanan bu kitapta uzmanı oldukları bölgeleri en detaylı şekilde inceleyen bilim insanları, bu çok hassas konuda, akademik ve düşünsel özgürlük prensiplerine bağlı kalarak uluslararası ilişkilerde ülkemizdeki literatür eksikliğini gidermişlerdir.

METİN ÇINAR, *Anadoluculuk ve Tek Parti CHP'de Sağ Kanat* (İstanbul: İletişim Yayınevi, 2013), 293 ss. ISBN 978-975-051-134-9

Anadoluculuğun öncü şahsiyetlerinin, Mükrimin Halil Yinanç'ın, Remzi Oğuz Arık'ın, Nurettin Topçu'nun düşünce dünyasını ele alıyor. Anadolu kadroların CHP'ye nüfuzunu sağlayan Memduh Şevket Esendal'ın etkisi, tavrı ve fikirleri, kitabın önemli bir bölümünü oluşturuyor. Akım içindeki farklılaşmalar, söz konusu düşünürlerin yanı sıra, Anadoluçuluğun değişik renklerini ortaya koyan dergiler boyunca takip ediliyor: Anadolu, Dikmen, Dönüm, Millet, Hareket, Çığır, Bizim Türkiye... Gerek inşa dönemindeki resmî milliyetçiliğin, gerek tek parti CHP'nin, zannedildiği kadar homojen olmadığını gösteren bir çalışma.

HİKMET ÇİÇEK, *Ergenekon Tertibinde Gizli Tanıklar* (İstanbul: Kaynak Yayınları, 2013), 208 ss. ISBN 978-975-343-761-5

Ergenekon davasının en önemli dayanağı gizli tanıklardır. Bu tertibi hazırlayanlar, Ergenekon davası kapsamında 60 gizli tanık topladılar ama bunlardan sadece 31'i dinlendi. Gizli tanık ifadeleri esas olmak üzere 281. duruşmanın sonunda savcı, mütalaasında sanıkların 64'ü hakkında ağırlaştırılmış müebbet, 96'sı hakkında 7.5-15 yıl hapis cezası istedi. Gizli tanıklar içinde mesleği olan, eli ekmek tutan bir kişi bile yok! Aralarında koyun hırsız da var, oto hırsız da! Kız kardeşinin kızını satan da var, "gayrimeşru âlemde" tanınmak için çabalayan da! Cinayet, uyuşturucu kaçakçılığı, gasp, tecavüz, adam yaralama, adam kaçıрма, dolandırıcılık, fuhuş hükümlüleri var. Gizli tanıklar arasında PKK, Dev-Sol, DHKP-C ve Hizbullah itirafçıları da var. Çöplükten toplanmış ve gizli tanık yapılmışlar. Bu kitapta Ergenekon'u bile duymamış gizli tanık ifadelerinden seçmeler okuyacaksınız. Göreceksiniz ki, Ergenekon davası bir hukuk davası değil Cumhuriyet'le hesaplaşma, bir karşıdevrim operasyonudur.

SALİH MÜNİR ÇORLU, *Geçmiş Zamanlar* (İstanbul: Kitabevi Yayınları, 2013), 767 ss. ISBN 978-605-539-769-2

1888 yılında Hariciye Nezareti'nde görev aldı. 1895 yılında, şehzadeligi zamanında güvenini kazandığı Sultan II. Abdülhamid'in takdiriyle, -Babası Mahmud Celaleddin Paşa'nın karşı çıkmasına rağmen- Paris sefirliğine atandı. Paris sefiriyken aynı zamanda Brüksel ve Bern sefaretlelerini de idare etti. On üç yıl Paris sefir-i keberi olarak görev yapan Çorlu, bu dönemde hem Fransa devlet erkânının hem de Avrupa diplomasi âleminin saygı duyduğu önemli kişiler arasında yer aldı. Salih Münir Çorlu, Meşrutiyet'in ilanının hemen sonrasında 9 Ağustos 1908'de görevinden azledildi. Paris sefaretlelerinden ayrıldıktan sonra Türkiye'ye dönmedi; 1925 yılına kadar Paris, İsviçre ve İtalya'da yaşadı. Memlekete döndükten sonra ölümüne kadar Başvekâlet Arşivi'nde çalıştı. 27 Ocak 1939'da vefat eden Çorlu'nun naşı Beşiktaş'ta Yahya Efendi Dergâhı haziresine defnedildi.

AHMET DEMİREL, *Tek Partinin İktidarı* (İstanbul: İletişim Yayınevi, 2013), 493 ss. ISBN 978-975-051-055-7

Türkiye Cumhuriyeti'ni kuran elit, bu elitin TBMM'yi oluşturma süreci ilk defa bu kadar ayrıntılı bir şekilde ele alınıyor. Milletvekillerinin demografik özellikleri, meslekleri, eğitim durumları, kaç kere seçildikleri, hangi meclislerde görev aldıkları tek tek gösteriliyor. Dönemin siyasi, kültürel dönüşümlerini ve ideolojik tercihlerini de seçim süreçleri ile paralel bir şekilde ele alan araştırma, bir yandan tek parti iktidarının kendisini nasıl konsolide ettiğini incelerken, bir yandan da rejimin kendini nasıl "koruduğunu" analiz ediyor.

RADI DİKİCİ, *Bizans İmparatorluğu Tarihi* (İstanbul: Remzi Kitabevi, 2013), 520 ss. ISBN 978-975-141-555-4

Bizans, insanlık tarihinin en uzun süre yaşamış imparatorluklarından biridir. 1123 yıllık tarihinde farklı on üç hanedan tarafından yönetilerek yaratılan uygarlığın temel nitelikleri ve bu uygarlık yapısına nasıl ulaşıldığının anlatıldığı bu kitap, Şu Bizim Bizans'ın güncellenmiş baskısıdır. Kitapta siyasal olaylar dışında toplumsal yaşam, sanat, kültür, mimarlık ve günlük hayat gibi konular da yer almaktadır. Bizans İmparatorluğu Tarihi (Şu Bizim Bizans-Byzantium 330-1453) önceki baskılardan çok farklı araştırmaları da kapsamış ve bu bilgilerin ışığı altında yeniden düzenlenmiştir. Önceki baskıları okumuş olanlar ilk sayfadan itibaren yenilenen konuları fark edeceklerdir. Okur, Bizans İmparatorluğu'ndan yalnız insanlık tarihinin gelişimini değil, aynı zamanda ondan sonra gelen Osmanlı İmparatorluğu'nun ve Türkiye Cumhuriyeti'nin sosyal ve hukuksal yapısının nasıl etkilendiğini görecektir. Çünkü tarih, yalnızca geçmişini değil, geçmişten geleceğe taşınan mirasın yeni kuşakları nasıl etkilediğini de öğreten bir olgudur.

AHMET NURİ DİRİKER, *Cephelerde Bir Ömür* (İstanbul: İş Bankası Kültür Yayınları, 2013), 288 ss. ISBN 978-605-360-735-9

Osmanlı İmparatorluğu'nda 19. Yüzyılın son çeyreğinde doğan ve askerlik mesleğini seçenlerin savaşla yoğrulmuş kaderini paylaşan bir Rumelili: Ahmet Nuri. Rusçuk'ta doğan, 1877-78 Osmanlı-Rus Savaşı'nda bebek yaşta ailesiyle muhacir olan Ahmet Nuri'nin hayatı, daha Harbiye Mektebi'nden mezun

olur olmaz cephelerde geçmeye başlar: 1897 Osmanlı-Yunan Harbi'ne katılır, Abdülhamit döneminin bu son askeri zaferinden sonra Yemen ve Asir çöllerinde asilerle çarpışır. Balkan Harbi'nde yenilgiyi yaşar. I. Dünya Savaşı'nda Çanakkale'de 42. Alay'ın kumandanı olarak Kerevizdere'de silah başındadır. Medine savunmasında Fahreddin Paşa'yla birlikte çarpıştıktan sonra Hicaz muharebelerine katılır. İşgal altındaki İzmir ve İstanbul'da istihbarat çalışmaları yaparken Anadolu'ya askeri malzeme kaçırılmasını sağlar. Kuvay-i Milliye'ye katılarak başta Sakarya olmak üzere Kurtuluş Savaşı'nın önemli muharebelerinde komutanlık yapar. Emekliliğinde kaleme aldığı anıları, Çanakkale'de komutanlığını yaptığı alayın harp ceridesi başta olmak üzere, pek çok bütünlüycü belge ile bu kitapta okuyucuyla buluşuyor.

AHMET DJEVAD, *Yabancılar Göre Eski Türkler* (İstanbul: Kitabevi Yayınları, 2013), 158 ss. ISBN 978-605-539-768-5

Bir Türk köyünde bir gece geçirenler bile bu köy sakinlerinin bir çok meziyetlerinin tesiri altında kalmaktan kendilerini kurtaramazlar. Bunlardan biri vakur bir nezaket ve güzel tavidir. Bu da şüphesiz her Türkün, hâkim ırkın bir ferdi ve asil bir millete mensup olmanın şuurunda olmasından ileri geliyor. Üstü başı pek o kadar muntazam olmayan askerler ve kaba saba çobanlarda bile yabancılar karşı sosyal bakımdan aşağı durumda olmadıklarını gösteren bir hava var. Diğer önemli vasıflarından biri de misafirperverliktir. Nadiren para alırlar. Ve kendilerine ücret teklif edildiği zaman sadece “Hancı değiliz” derler. Diğer taraftan Avrupalı misafirlerle din kardeşi olan Anadolu Hıristiyanları, güler yüzle karşıladıkları bu misafirlere ayrılırken fahiş bir masraf pusulası verirler. Türkler çalışkanlık, namus ve doğruluk bakımından Hıristiyan komşularından kat kat üstündürler. Ve söz verdikleri zaman sözlerine tam manasıyla itimat edilebilir.

DUKAS, *İstanbul'un Fethi* [çeviren Vladimir Mirmiroğlu] (İstanbul: Kabalcı Yayınevi, 2013), 244 ss. ISBN 978-605-527-225-8

XV. Yüzyıl'daki hiçbir olay, Avrupa'dan başlayıp Asya steplerinin içine uzanan geniş coğrafyayı İstanbul'un Osmanlılar tarafından fethi kadar etkilememiştir. Kalın surlara, hendeklere ve düşmanlarının korkulu rüyası alevli silahlara sahip Bizans'ın düşmesi, Hıristiyan Batı dünyasında korkunç bir travmaya sebep olurken Müslüman Doğu halkları için ise büyük bir umudun ve özgüvenin yeşermesini sağlamıştır. Bizans'ın Mavileri ve Yeşilleri çatışırken Silivri üzerinden “O'nu fethedecek komutan” gelmiştir, kuşatmıştır ve şehri almıştır. Müslüman ülkelerin başkentlerine ulaşan İstanbul'un fethi haberi sevinç ve coşku ile karşılanıp camilerin kandilleri sabaha kadar yakılırken Hıristiyan dünyasında ise büyük bir üzüntüye ve acıya sebep olmuştur. Dukas, bu acıyı Eski Ahid'deki Yeremiya'nın Kudüs üzerine yazdığı ağıtlardan alıntı yaparak şöyle haykırır: “Ey güneş titre! Ey arz, sen de titre ve adil hâkim olan tanrının günahlarımız için neslimizi tamamen terk ettiğinden ağla ve inle! Bakışlarımızı gökyüzüne çevirmeye layık değiliz, yalnız yüzümüzü yere koyarak tanrıya hitaben, ‘Adilsin ve kararların adalete dayanmaktadır!’”

GERARD DUPRAT, *Düşünce Özgürlüğü ve Hoşgörü* [çeviren Burcu Çiçek Eken] (İstanbul: Dost Kitabevi Yayınları, 2013), 190 ss. ISBN 978-975-298-484-4

Siyaset bilimci, felsefeci, tarihçi ve Avrupa uzmanı Gérard Duprat bu son kitabını, ilk kez Türkiye'de yayınlanmak üzere 2012'de tamamladı. Düşünür “Avrupa'yı Avrupa yapan nedir?” diye soruyor ve okurunu bir “bellek” sorunuyla karşılaştırıyor. Avrupa'nın şu ya da bu tarihinin, kültürünün, herhangi bir

etnik ve dinsel kökeninin, “özgürlük projesi” olarak ulus ötesi bir Avrupa’yı oluşturamayacağını söylüyor. Böyle “kökensiz” bir Avrupalı olarak da her türlü “yabancılık” siyasetini reddediyor. Avrupa’nın yakın geçmişindeki bir dehşeti Heidegger’e gönderme yaparak sergiliyor ve “yabancı” düşmanlığının bu projeye karşı aynı bayağılıkla hortlayabileceğini sezdiriyor. Avrupa’yı bir özgürlüğe yürümekten alıkoyabilecek krizin kapitalist sistemin kaçınılmaz ürünü olduğunu yineliyor. Salt ekonomik yararları olacağı düşüncesiyle, bu projeye ilişkin hiçbir içselleştirme yaşamadan, hiçbir zihinsel ve yapısal değişiklikten geçme (iyi)niyeti taşımadan, etnik, dinsel ve ulusal taleplerle orada varolabilme hevesinin sığılığını gösteriyor. Avrupa projesine, salt bazı özgürlük standartlarına zorladığı için önem verenlerin iyi niyetli ama kısır çözümlerini de çökertiyor.

EYÜP DURUKAN, *Balkan Harbi’nde Edirne Kuşatması (1911 - 1913)* (İstanbul: İş Bankası Kültür Yayınları, 2013), 526 ss. ISBN 978-605-360-769-4

Balkan Harbinde Edirne Kalesi’nde Bulgar ablukasını yaşayan Eyüp Durukan 37 yıl süren kurmaylığında I. Dünya Savaşı’nda da Kurtuluş Savaşı’nda da önemli görevlerde bulundu. Emekliliğinde milletvekili oldu. Ama 1911’de tutmaya başladığı günlüklerini yarım yüzyıl boyunca hiç aksatmadı. Günlüklerinin kısaltılmadan notlandırılarak yayına hazırlanmasıyla ortaya çıkan külliyatın bu ilk cildi Balkan Harbi’nin belgesiz kalmış bir olayını Edirne Kalesi kuşatmasını anlatıyor Osmanlı ordusunun teslim olmadan önce cephaneleriyle birlikte arşivini de imha etmesiyle resmi kayıtları yok olan acı dolu bir abluka. Günlükler sadece harp boyunca yapılan yazışmaları gündelik olayları kimin ne görev yaptığı gibi arşivle birlikte yok olmuş bilgileri tamamlamakla kalmıyor; açlıkla mücadeleden askerlerin moralinin giderek çöküşüne hastalık ve ölümlerle kucak kucağa yaşarken İstanbul’dan bir türlü gelmeyen yardımı bekleyişe uzanan insani duyguları da içtenlikle belgeliyor.

FUAT DÜNDAR, *Kahir Ekseriyet* (İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları, 2013), 344 ss. ISBN 978-975-333-290-3

Fuat DüNDAR bu kitabında; küresel, bölgesel ve etnik düzlemlerde yaşanan savaş ve diplomasi ekseninde Osmanlı-Türk hükümetlerinin Ermeni nüfus politikalarını ele alıyor. Farklı meşruiyet temellerinde farklı siyasi ve ideolojik gerekçelerle hareket eden Abdülhamit rejiminin, İttihat&Terakki yönetiminin ve Kemalist hükümetlerin üç önemli tarihsel kırılma anında Ermeni toplumuna yönelik bakışlarını ayrıntılarıyla ortaya koyuyor. DüNDAR’ın çalışması tarih yazımının önemini ancak son yıllarda fark ettiği kritik bir olgu, nüfus üzerinden siyaset yapma ve sınır çizme olgusu üzerine yapılan en özgün araştırmalardan biri olarak Ermeni meselesini bu bağlama oturtuyor. Kahir Ekseriyet, Osmanlı ve Ankara hükümetlerinin bu çerçevede geliştirdiği ve uygulamaya koyduğu her türlü nüfus ve iskân politikasını en geniş kapsamı (tehcir, sevk, iskân, mübadele, kovma, tehcir-iskân-yeniden tehcir-yeniden iskân) ve en uzun kronolojisi (1878-1923) içinde anlamlandırmaya çalışan ilk çalışma olma özelliğini taşıyor.

UĞUR DÜNDAR, ORHAN BAYKAL, *Yalandan Kim Ölmüş* (Ankara: Bilgi Yayınevi, 2013), 248 ss. ISBN 978-975-220-459-1

Lord Northcliff: “Güç odaklarının örtbas etmeye çalıştığı şey Haber’dir, gerisi reklamdır!” Tek kanallı, siyah-beyaz TRT Televizyonu’nda yaşanan trajikomik olaylar...Uğur DüNDAR’ın Sözcü gazetesinde-

ki, medyamızın bugünkü acınası durumunu gözler önüne seren makaleleri ve TBMM Darbeleri Araştırma Komisyonu'nda yaptığı, genç gazeteciler için adeta bir manifesto özelliği taşıyan açıklamaları...Dürüstlüğü, doğruluğu, halkın gerçekleri öğrenme hakkını savunmayı yalnızca gazetecilik ilkeleri olarak değil, bir yaşam biçimi olarak da benimseyen Uğur Dündar ve Orhan Baykal'ın birikimleri, medyamızın nerelerden geçtiğini ve nerelere geldiğini bu kitapta açıkça ortaya koyuyor.

PARVUS EFENDİ, *Cihan Harbine Doğru Türkiye* (İstanbul: Ayrıntı Yayınları, 2013), 288 ss. ISBN 978-975-539-749-8

Cihan Harbine Doğru Türkiye adlı bu derlemenin yazarı Alexander Israel Helphand Parvus (1867-1924), namı diğer Parvus Efendi 19. yüzyıl sonu ve 20.yüzyıl başlarının en ilginç sosyalistlerinden biridir. Daha 1894'te yazdığı bir makaleyle Lenin'in dikkatini çekmiş, Rosa Luxemburg'un yakın arkadaşı olmuş, Troçki'nin 1905 Devrimi arifesinde "sürekli devrim" kuramını geliştirmesine önemli katkılarda bulunmuş, 1905 Rus Devrimi'nde rol almış, dönemin sosyal demokrat dünyasının Kautsky ve Rosa Luxemburg gibi önde gelen simalarıyla kişisel ilişki kurmuş, hayatının son döneminde de Weimar Cumhuriyeti'nde başkanın danışmanı olmuş Parvus örgütsel veya kurumsal herhangi bir görevi olmamasına rağmen dönemin sosyalist çevrelerinin yakından tanıdığı bir simaydı. Üç ay için, beş parasız bir gazeteci olarak geldiği İstanbul'da beş yıl kalan Parvus, bu süre zarfında savaş zengini olmuş, hükümet ve İttihat Terakki tarafından ciddiye alınan bir stratejist olarak kabul görmüştür; nihayet o güne kadar kendisine vize dahi vermeyen Alman Büyükelçiliği, Çarlık Rusyası'nın devrilmesi yönündeki fikirlerini dikkate değer bularak onu devlet katında muhatap kabul etmiştir. Bu derlemede, iktisadi ve siyasi konulardaki deneyimiyle dönemin Osmanlı düşünce dünyasında kalıcı kalıcı izler bırakmış olan Parvus'un Türkçe'de kitap haline yayımlanmış bir çalışmasıyla, iki broşürü aynen, tekrara düşmemek için, gazete ve dergi yazılarının da bir kısmı bulacaksınız.

SITKI EGELİ, *Füze Tehdidi ve NATO Füze Kalkanı* (İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, 2013), 90 ss. ISBN 978-605-399-260-8

Son yıllarda sıklıkla gündeme gelen ve çok tartışılan NATO füze savunma kalkanı konusunu ele alıyor ve İttifak ile üyeleri açısından önemi ve Türkiye'ye etkilerini değerlendiriyor. Dr Sıtkı Egeli tarafından kaleme alınan çalışma, projenin temelinde İran'ın nükleer silah edinme emelleri ile balistik füze envanterinden duyulan kaygıların yattığını vurguluyor. Durumu Türkiye açısından değerlendiren Egeli, yakın geçmişte birkaç kez balistik füze tehdidinde maruz kalan Türkiye'nin, füze savunması konusunda kendi ulusal imkânları yerine, ABD ve NATO'nun sağladığı güvenlik garantileri ile füze savunma imkânlarından istifade etmeyi yeğlediğini belirtiyor.

ERNST EGLI, *Genç Türkiye İnşa Edilirken* [çeviren Güven Uçer] (İstanbul: İş Bankası Kültür Yayınları, 2013), 384 ss. ISBN 978-605-360-853-0

Genç Türkiye Cumhuriyeti'nin yöneticileri, 1927 yılında önemli bir karar alır: Eğitim ve kamu binaları bundan böyle çağın en gelişkin örneklerine uygun biçimde tasarlanacak ve inşa edilecektir. Mevcut mimar kadrolarıyla en yeni teknikleri yakalamak ve uygulamak kolay olmadığından, bu iş için yabancı uz-

manlar davet edilir. Viyanalı genç mimar Ernst Arnold Egli de gelenler arasındadır. Egli kısa süreliğine gelip 13 yıl kaldığı Türkiye'yi, iş yaptığı yer olmanın ötesinde sever, benimser. Gazi Mustafa Kemal'le Harf Devrimi'nin provasını yapmaktan Akademi'de genç mimarları yetiştirmeye, İstanbullu seçkinler için villalar tasarlamaktan Anadolu'da bir su başında köylülerle azık paylaşmaya uzanan zengin insan hikâyeleriyle dolu zamanlar geçirir Türkiye'de. Türkiye'deki gezileri ve bilimsel gözlemleri sonucunda yazdığı iki kitapta, Mimar Sinan'ı ve Türk ev kültürünü uluslararası akademik camiaya ilk kez tanıtır. 1953 yılında, bu kez bir BM programı çerçevesinde gelir.

YUNUS EMRE, *CHP, Sosyal Demokrasi ve Sol* (İstanbul: İletişim Yayınevi, 2013), 303 ss. ISBN 978-975-051-172-1

Devleti kuran parti olarak CHP'nin 27 Mayıs sonrasında "ortanın soluna" gelişi, sadece CHP tarihi açısından değil Türkiye'nin siyasi hayatı açısından da önemli bir dönemeçtir. Bunun yalnızca CHP'nin seçimi olup olmadığı ise ayrıca ele alınmayı gerektirir. Yunus Emre, *CHP Sosyal Demokrasi ve Sol*'da bu "dönüşüm"ü farklı açılardan ele alıyor. Kitapta, sosyal demokrat partilerin tarihsel biçimlenişleri, sınıf ilişkileri ve bunların CHP'deki izdüşümleri eleştirel bir noktadan incelenirken bir yandan da Türkiye'de 1960-1966 arasında etkili olmuş sol hareketlerin CHP üzerindeki etkisine yoğunlaşıyor. CHP'nin arayışları ile dönem solunun (TİP, Yön ve sürgündeki TKP) siyasal talepleri kesişti mi? Toprak reformu, anti-Amerikancılık, anti-emperyalizm ve planlı ekonominin CHP politikalarının belirlenmesinde nasıl bir etkisi oldu? CHP'nin örgütü, ideolojisi ve siyaseti böylesi bir dönüşüme ne kadar hazırды? *CHP, Sosyal Demokrasi ve Sol*, CHP'de ortanın solu şiarıyla başlayan "niyet" ve "akıbet" arasında ortaya çıkan tarihsel makasın, tarihsel ve ideolojik nedenleri kadar toplumsal ve politik nedenlerine de odaklanan kapsamlı bir inceleme.

FRIEDRICH ENGELS, *İngiltere'de Emekçi Sınıfların Durumu* [çeviren Oktay Emre] (İstanbul: Ayrıntı Yayınları, 2013), 304 ss. ISBN 978-975-539-679-8

Frederick Engels, İngiltere'de Emekçi Sınıfların Durumu'nu yazdığında yirmi dört yaşındaydı. Fakat şaşırtıcı olan, onun bu görevi yerine getirmek için son derece nitelikli olmasıdır. Gerçek olan, Engels'in kitabının 1845'te olduğu gibi bugün de o dönemin işçi sınıfı üzerine yazılmış açık farkla en iyi kitap olarak varlığını sürdürüyor olmasıdır. Ardından gelen tarihçiler bu şekilde takdir etmişlerdir ve bu çalışma böyle takdir edilmeye devam ediliyor.

BİLGE ERCİLASUN, *Türk Roman ve Hikâyesi Üzerine* (İstanbul: Dergâh Yayınları, 2013), 549 ss. ISBN 978-975-995-362-1.

Bilge Ercilasun'un akademik hayatı çerçevesinde yaptığı araştırmalar ve sunduğu tebliğler Türk edebiyatı alanındaki birçok mevzuyu ve konu başlığını kapsamaktadır. Bu eserde, Bilge Ercilasun'un Türk romanı ve hikâyesi üzerine muhtelif zamanlarda yazdığı makaleler ve sunduğu tebliğlerle karşılaşılır. Türk Dünyasındaki birçok yazar ve eser, Türk hikâyeciliğinin tarihî seyri içindeki önemli kişi ve eserler bu kitabın içinde kendilerine yer ediniyor.

BİLGE ERCİLASUN, *Edebiyat Tarihi ve Tenkit* (İstanbul: Dergâh Yayınları, 2013), 497 ss. ISBN 978-975-995-382-9

Yeni Türk Edebiyatı tarih açısından, edebi eser veren kişilerin portreleri ve tarihi rolleri son derece önemlidir. 19. asır sonrası İmparatorluk içinde gelişen edebi eserler ve fikri temayüllerin birbirlerinin içinde gelişen edebi eserler ve fikri temayüllerin birbirlerinin içinde varlık bulması ve bir manada edebiyatla uğraşanların aynı zamanda bir dünya görüşünü yansıtmaları veya inşa etmek istemesi Yeni Türk Edebiyatı alanında yapılacak çalışmaların kıymetini daha artırmaktadır. Bu çerçevede Prof.Dr. Bilge Ercilasun'un elinizdeki eseri edebiyat tarihimizin seyrindeki önemli isimleri ve bu isimler etrafındaki tenkit yazılarına eğiliyor. Yeni bir dünyanın hayal edildiği bir dönemde, tenkit fikrinin hangi unsurlar üzerinden işlendiğini görmek faydalı olacaktır kanaatindeyiz.

BİLGE ERCİLASUN, *İkinci Meşrutiyet Devrinde Tenkit* (İstanbul: Dergâh Yayınları, 2013), 497 ss. ISBN 978-975-995-387-4

Türk edebiyatı sahasındaki çalışmalarıyla bilinen Bilge Ercilasun, bu eserinde II. Meşrutiyet dönemindeki edebî tenkit mevzuuna eğiliyor. Dönemin tenkit ve kritik açısından gayet verimli olması dolayısıyla çerçeveyi Türkçü Tenkit ve Türkçülük Dışı Tenkit olarak bir tasnife tabi tutuyor. II. Meşrutiyet Devrinde Tenkit'in, Yeni Türk Edebiyatının mühim yazarlarının tenkit konusundaki tutum, tercih ve üsluplarını ortaya konması açısından önemli bir eser olduğunu düşünüyoruz.

GÜRKAN ERGİN, *Anadolu'da Roma Hakimiyeti* (İstanbul: İş Bankası Kültür Yayınları, 2013), 666 ss. ISBN 978-605-360-813-4

Roma, Anadolu'ya resmen ayak bastığı MÖ 129'dan itibaren farklı kesimlerin katıldığı çok çeşitli isyan ve huzursuzluklarla baş etmek zorunda kalmıştır: bir ütopyanın peşinden gidenler, bir gecede 80.000 Romalıyı katleden şehirler, korsanlar, haydutlar, araba yarışı takımlarının taraftarları, din adına öldürenler, bir sahte imparatorun ardına takılanlar...

FERİT EDGÜ, *Selma Gürbüz İçin Üç Yazı* (İstanbul: Sel Yayıncılık, 2013), 94 ss. ISBN 978-975-570-600-9

Ferit Edgü: "Selma'nın bu resimlerindeki tüm bu insanlar, hayvanlar, bitkiler, akarsular, göller, denizler nereden geliyor? Kanımca, geçmişin derinliklerinden, geleceğin sonsuzluğundan, resmin sıfırncı noktasından. Bu nedenle onu, geçmişin ve geleceğin çağdaşı olarak niteliyorum."

PERİ EFE, *Hayal Perdesinde Ulus, Değişim ve Geleceğin İcadı* (İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları, 2013), 260 ss. ISBN 978-975-333-291-0

Kitap, dokuz farklı makaleden oluşuyor. Gölge oyununun kökenleri konusunda eski ve son yapılan araştırmaları da kapsayan giriş makalesi ve Karagöz konusunda bugüne kadar yapılmış en kapsamlı bibliyografyayı içeren son yazı dışında kitapta yer alan makaleler; Karagöz'ün Osmanlı coğrafyasında ve Türkiye'deki değişimi ve dönüşümüyle ilgileniyor. Modernleşme sürecinde tiyatro ve sinema gibi yeni ortaya

çıkan gösteri sanatlarının baskısını hissederek Karagöz, Türkiye ve Yunanistan’da yeni koşullara uyum sağlamaya çalışır. Modernleşmenin peşi sıra gelen uluslaşma ise Karagöz’ü parçalanmaya yüz tutan Osmanlı coğrafyasındaki farklı ülkelerde biçimin yanında içerik olarak da geleneksel esprisinden kopmaya zorlar ya da algılanışı değiştirir. Eser, Türkiye ve Balkanlar’da modernleşmenin-uluslaşmanın getirdiği toplumsal sıkıntıları Karagöz-gölge oyunu penceresinden bakarak anlamaya çalışıyor. İçeriğinin yanı sıra değişik coğrafyaları kapsayan önemli bibliyografyalara da yer veren bu çalışmanın konuyla ilgili yeni çalışmalara da ufuk açacağını ve kaynaklık edeceğini düşünüyoruz.

JOHN-PAUL FLINTOFF, *Dünyamızı Nasıl Değiştiririz* [çeviren Gül Korkmaz] (İstanbul: Sel Yayıncılık, 2013), 152 ss. ISBN 978-975-570-609-2

Dünyada nasıl bir fark yaratabilirsiniz? Hepimiz daha iyi bir dünyada yaşamak isteriz ama bazen bir fark yaratacak güce ya da etkiye sahip değilmiz gibi gelir. John-Paul Flintoff toplumların, kuşaklar boyunca benimsemediği bir şeyi değiştirebileceğine inanan bireyler tarafından dönüştürüldüğünü hatırlatıyor. Tarihten, siyasetten ve modern kültürden yenilikçi anlayışları bir araya getiren bu kitap, sizi atalet ve kayıtsızlığın üstesinden gelme cesaretiyle donatacak, en büyük endişelerinizi tanımanıza yardımcı olacak ve değişime doğru atacağınız o ilk önemli adımı teşvik edecek.

VURAL GENÇ, CİHANGİR GÜNDOĞDU, *Dersim’de Osmanlı Siyaseti* (İstanbul: Kitap Yayınevi), 196 ss. ISBN 978-605-105-109-3

Ussama Makdisi, batı merkezli modernite anlayışının hâkim olduğu bir dönemde her ulusun kendi Şarkını yarattığından ve Osmanlıların da bundan muaf tutulamayacağından söz eder. Osmanlı yönetici seçkinlerinin zihinsel arka planındaki Şark’ı büyük oranda Dersim gibi ulaşılması güç coğrafyalarda yaşayan ve merkezi otoriteye itaat etmeyen aşiretler gibi nüfus grupları oluşturuyordu. Bu kitapta ele alınan layihalar bu algıya dair sayısız örnekler sunmaktadır. Dersim’e dair kaleme alınan layihalarda da sıklıkla kullanılan bu oryantalist söylemde yerli halk, keşfedilmeyi ve akabinde “medenileştirmeyi” bekleyen egzotik bir öge olarak karşımıza çıkar. Dersim, bu zihin dünyasında, Osmanlı dünyasının “vahşi Afrika akvâmı” olarak tasavvur edilmekte ve ona karşı alınacak tedbirler için İngiliz kolonyalizminin Sudan pratikleri örnek olarak sunulmaktadır. Layihalarda ideal Dersimli, mutî, vergi ve asker yükümlüklerini yerine getiren, padişah ve halifesine itaatte kusur etmeyen Hanefî bir zümre olarak tasavvur edilirken, asker ve sivil bürokratlar bu dönüşümü sağlamakla sorumlu tutulur. Bu kimseler Dersim’in “Afrika’nın akvâm-ı vahşiyesini andırır” toplulukları karşısında kendilerine medenileştirici bir misyon atfederler. Bu nedenle layihalarda Osmanlı eliti kendi kolonyal pozisyonu çerçevesinde Dersim’de yerleşik nüfusu modern öncesi döneme ait “şakîlik,” “göçebelik” “rafz ü ilhad” terminolojisi çerçevesinde değerlendirecek ve buraya yönelik müdahalesine meşruiyet kazandırmak isteyecekti. Cihangir Gündoğdu ve Vural Genç halen University of Chicago ve İstanbul Üniversiteleri’nde Osmanlı siyasi ve sosyal tarihi alanlarında doktora çalışmalarına devam ediyorlar.

ALLEN GINSBERG, *Toplu Halüsinasyon: Seçme Yazılar 1952-1995* [çeviren Süha Sertabiboğlu] (İstanbul: Sel Yayıncılık, 2013), 400 ss. ISBN 978-975-570-619-1

Atom bombası, sınırsız artan nüfus, gelişen kitle iletişim araçları ve düşünce özgürlüğüne yönelik baskıların damgasını vurduğu 1952-1995 yıllarının Amerikası, bireye Allen Ginsberg’in deyişiyle “kamu-

sal yalnızlık” getirmişti. Ginsberg, bu yalnızlaşma ve iletişimsizliğe yazdıklarıyla hem bireysel olarak tepki göstermiş hem de bir kuşağın sesi olmuştur. Toplu Halüsinasyon, bir dönemin çağdaş sanatçılarına ve Amerika’daki toplumsal gelişmelere ilişkin görüşlerin yer aldığı yazılardan oluşan bir derleme. Sistemin bireylere dayattığı ‘tek tipleştirme’ ve ‘koşullandırma’yı ele alan bu yazılarda Ginsberg, kıyamet gününü çağrıştıran kültürel iklimden çıkış yolu olarak LSD, meditasyon ve şiir gibi yine sistemin dışladığı ya da sansüre maruz bıraktığı yöntemleri kullanmalarını öneriyor gelecek kuşaklara. Alternatif yaşam tarzlarının savunuculuğunu yaparken resmettiği kültürel ve politik atmosferin bugün için de güncelliğini koruduğunu görmek, Ginsberg’in hayran olduğu ‘kâhin şairler’ grubuna kendisinin de dâhil olduğunu açıkça gösteriyor.

E. BRUCE GOLDSTEIN, *Bilişsel Psikoloji* [çeviren Okhan Gündüz](İstanbul: Kaknüs Yayınları, 2013), 752 ss. ISBN 978-975-256-376-6

Klasik bilişsel-davranışçı yaklaşımla günümüzün fizyoloji odaklı yaklaşımı arasında başarılı bir denge kuran bu kitap, bilişsel psikolojinin “beyin ve biliş”, “algı”, “dikkat”, “bellek”, “imgeleme”, “dil” ve “düşünme” gibi temel konu ve kavramlarını açıklıyor ve daha üst düzeyde çalışmalar için zemin hazırlıyor. Olgular ve tanımlar örneklerle ve hemen her sayfada yer alan şema, grafik ve fotoğraf benzeri görsellerle destekleniyor. Kuramlar deneylerle somutlaştırılıp günlük yaşamdaki uygulamalarla pratiğe geçiriliyor. Ayrıca her bir kuramın güçlü ve zayıf noktaları vurgulanarak diğer kuramlarla karşılaştırma imkânı sunuluyor.

MAHMUT GOLOĞLU, *Demokrasiye Geçiş* (İstanbul: İş Bankası Kültür Yayınları, 2013), 512 ss. ISBN 978-605-360-848-6

Demokrasiye Geçiş’e, Demokrat Parti’nin kuruluşuyla başlıyor. Bu süreçte meclis içinde ve dışında yaşanan büyük tartışmaları, 1946 seçimlerinin gerçekleştiği siyasi atmosferi ve sonrasını, Türkiye’nin değişen iç ve dış politika dengelerini ele alıyor. Karşıt siyasi görüşlerin çatışmaları, parti içi hizipler, yeni kurulan siyasi partiler, Avrupa Kalkınma Projesi adı altında kabul ettirilen Marshall Planı, Atlantik Paketi tartışmaları... Türk siyasi hayatında başlayan yeni bir dönemin öncesi ve sonrasının belgeleriyle birlikte incelendiği Demokrasiye Geçiş, Mahmut Goloğlu’nun Türkiye Cumhuriyeti Tarihi külliyesi için tamamlayabildiği son kitabıdır.

MURAT GÜL, *Modern İstanbul’un Doğuşu: Bir Şehrin Dönüşümü ve Modernizasyonu* (İstanbul: Sel Yayıncılık, 2013), 288 ss. ISBN 978-975-570-621-4

Kentsel dönüşüm ya da yeniden yapılandırma, bir süredir en önemli toplumsal meselelerden biri haline geldi. Özellikle son yıllarda İstanbul’daki dönüşüm, yeni soylulaştırma projeleri, konut sektörünün şişmesi, göç olgusu gibi gündemleriyle şehir planlaması, yalnızca pratik sonuçlarıyla değil, toplumsal hafızaya ve şekillenmeye etkisi ile de konuşulur oldu. İstanbul gibi kaotik ve sürekli inşaat halindeki bir şehrin bugünkü durumunun sorumlusunun kim olduğu, mimarlık çevreleri, aydın, akademisyen ve entelektüeller için her zaman güncel bir soru olmuştur. Özellikle uzman çevrelerde cevap, Adnan Menderes ve 1950’lerde başlattığı imar planıdır. Murat Gül bu çalışmada, Geç Osmanlı ve Erken Cumhuriyet dönemlerinden itibaren İstanbul’un yaşadığı ve yaşayamadığı kentsel dönüşümün tarihi ve ideolojik arka planı-

nı sergiliyor. Osmanlı İmparatorluğu'ndan Türkiye Cumhuriyeti'ne evrilen ve Ankara'nın başkent ilan edildiği süreçte iktidarın İstanbul'a ideolojik yaklaşımını, Fransız şehir plancısı Henri Prost'un izlerini, çok partili sürece girilmesiyle iktidara gelen Demokrat Parti dönemini ve "taşralı" Menderes'in Yassıada duruşmalarında büyük bir koz olarak kullanılan imar planını ayrıntılandırarak, kentlerin yalnızca fiziksel oluşumuna odaklanan yaklaşımın aksine toplumsal ve siyasi koşulların kent morfolojisine etkisini İstanbul örneğinde inceliyor.

YAPRAK GÜRSOY, *Türkiye'de Sivil-Asker İlişkilerinin Dönüşümü* (İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, 2013), 70 ss. ISBN978-605-399-261-5

1999'dan beri Türkiye'de sivil-asker ilişkilerinin dönüşümü ile bu konuda yapılan anayasal ve kurumsal değişiklikleri ele alıyor. Kitap, dönüşümün sadece yasal çerçevede yapılan reformlar sonucunda değil, aynı zamanda siyasi ve sivil elitler ile toplumun ve askeri kesimlerin davranışsal ve tutumsal değişimlerinin de sonucu olarak ortaya çıktığını ileri sürmektedir. Böylece uzun yıllar sivil denetimden bağımsız ve siyaset üstü veto yetkilerine sahip olan Türk Silahlı Kuvvetleri'nin, son on yılda bu yetkilerinin ve ülkedeki siyaset üzerindeki etkinliğinin önemli bir kısmını kaybettiğine dikkat çeken yazar, bu gelişmede Türkiye'nin AB tam üyeliğine adaylık süreci ile kamuoyunda Ergenekon ve Balyoz davaları olarak bilinen yargılamaların da etkili olduğunu; NATO'nun bu sürece katkısının ise sınırlı ve dolaylı olduğunu ifade etmektedir.

JONATHAN HARRIS, *Yeni Sanat Tarihi: Eleştirel Bir Giriş* [çeviren Evren Yılmaz] (İstanbul: Sel Yayıncılık, 2013), 320 ss. ISBN 978-975-570-601-6

1960'lı yıllardan günümüze yoğun bir dönüşüm geçiren alanlarından biri de sanat tarihidir. Sosyoloji, psikoloji, felsefe gibi farklı alanlardan daha çok beslenmeye başladıkça biçim ve üslup temelli yaklaşımlardan giderek uzaklaşan sanat tarihi, disiplinler arası bir nitelik kazanarak yenilenmiş ve yakın dönemin sanatını yorumlayabilecek yeni eleştirel araçlar ve yaklaşımlarla zenginleşmiştir. Jonathan Harris'in alana eleştirel bir giriş olarak hazırladığı Yeni Sanat Tarihi, 1960'lı yıllardan günümüze sanat tarihinde ve pratiklerinde yaşanan temel değişimlere kuramsal bir kapı açıyor. Sanat tarihi alanındaki yerleşik değerleri ve geleneksel yaklaşımları sorgulayarak 1960'lardan günümüze bu alanın toplumsal dönüşümlerle bağlantısını irdeleyen Harris, T.J. Clark'tan Griselda Pollock'a uzanan bir çizgide sanat okumalarında 'toplumsal'ı dışlamamış olan eleştirmenlerin temel metinlerinden yola çıkıyor. Yeni Sanat Tarihi, bu çerçevede sanat pratiğine ve tarihine, kapitalist modernitenin etkileri, ulus-devlet bağlamında görsel temsil biçimleri, özneler, kimlikler ve feminizm çerçevesinde görsel ideolojilerin yansımaları, cinsellik ve beden politikaları gibi farklı açılardan yaklaşıyor.

NEVZAT HELVACI, *Karanlıkta Yol Almak* (İstanbul: İmge Kitabevi Yayınları, 2013), 390 ss. ISBN 978-975-533-743-2

Hangi karanlık? Yol arayan kim? Karanlık, 12 Eylül askeri darbesinin yarattığı karanlık. Yol arayan ise, bir avuç hukukçu ve gazeteci arkadaşıyla birlikte Nevzat Helvacı. Karakollarda ve sıkıyönetim hapisanelerinde yaşanan bütün insan hakları ihlallerini görmenin ve önlemeye çalıştıkları idamlarda hazır bulunmanın ağır yükünü taşıdılar; işkenceyi önlemek için insana saygılı bir hukuk düzeni için korkmadan

yılmadan mücadele ettiler. Bu kitap, İnsan Hakları Derneği'nin kurucusu ve ilk genel başkanı Nevzat Helvacı'nın öyküsü.

CHRISTOPHER HILL, *Dünya Altüst Oldu* [çeviren Uygur Kocabaşoğlu] (İstanbul: İletişim Yayınevi, 2013), 488 ss. ISBN978-975-051-178-3

Kısa bir süre için sıradan insanlar, kilisenin ve toplumsal üstlerinin otoritesinden, daha önce olduğundan ve -uzunca bir süre için de- daha sonra olacağından çok daha özgürdüler. Dünyanın sonu ve bin yılın gelişi; Adem'in işlediği bir günah adına insanlığın büyük kitlesini ebedi eziyete mahkûm eden Tanrı'nın adaleti üzerine spekülasyonlar... Bu yeni düşünceleri ifade etmek üzere yeni tarikatlar kurdular. Bilginin ayrıcalıklı meslekler, ilahiyat, hukuk ve tıp içinde tekelleştirilmesine karşı çıktılar. Mevcut eğitim yapısını özellikle de üniversiteleri eleştirdiler ve eğitim fırsatının çok yaygın bir hale getirilmesini önerdiler. Cinsiyetlerin ilişkisini tartıştılar ve Protestan ahlakının kimi yanlarını sorguladılar.

FALEHA A. JABAR, *Aşiretler ve İktidar* [çeviren Ömer Ögünç] (İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, 2013), 326 ss. ISBN978-605-399-271-4

Ortadoğu'da egemen olan aşiret örgütlenmeleri üzerine yapılmış birçok antropolojik ve sosyolojik araştırmanın, özellikle klasik olarak kabul edilen kimi eserlerin ortak olarak vardığı sonuç; aşiret yapısının parçalanmanın devam ettiği ve bireyselleşen vatandaşların ulusal toplumların biçimlenmesini sağladığı şeklindeydi. Oysa 1990'lı yıllardan 2000'li yıllara uzanan dönemde - belki daha da öncesi- Ortadoğu ülkelerinde güçlenen ve yeni biçimler alan bir aşiret faktörü canlılığını korumakta ve toplumların siyasal hayatını biçimlendirmektedir. Bunun kanıtlarını son olarak hala "süren" Arap Baharı'nda görüyoruz. Bu ülkelerde iktidarı elinde tutan güçler, 'gözünü modernleşmeye dikmiş' krallar, emirler, yöneticiler, askerler vb. her zaman aktif olan aşiretin değerler sistemini yeniden kurup, aşiret örgütlenmelerini kendi yönetim biçimlerine göre kullanarak değiştirmeye başladı. Göçebelikten yerleşik yaşama geçen ve daha sonra da şehirleşmeye zorlanan bu aşiretler çevre ve maddi koşulları farklı biçimde kullanırken, kendi grup dayanışmalarını, hayali ya da gerçek olan soy ideolojilerini, ailesel ve dinsel inanışlarını alışik olmadıkları bu yeni ortamda da sürdürdü. Bu ise göçebeyken yaşadıklarının çok dışında farklı toplumsal, ekonomik, siyasal ve kültürel ilişkiler ağını yaratırken, beraberinde birçok soruyu da araştırmacıların gündemine soktu. İşte Londra Üniversitesi ve Birbeck College öğretim üyesi Faleh A. Jabar ile Fransız Ulusal Bilimsel Araştırmalar Merkezi'nde (CNRS) araştırmacı olan Hosham Dawod'un derledikleri bu eserde, bugün Ortadoğu ve Kuzey Afrika bağlamında aşiretin tam olarak ne olduğu, nasıl bir geçmiş ve kökten gelerek bugün ulaştığı modern ilişkilerin iktidara yansımaları inceleniyor.

FREDRIC JAMESON, *Kapital'i Sahnelemek* [çeviren Cenk Saraçoğlu] (İstanbul: Sel Yayıncılık, 2013), 192 ss. ISBN 978-975-570-610-8

Her kriz, küresel kapitalizmin yapısının, ona yön verdiğini iddia edenlerin de kavrayışlarını aştığını gösterirken, Marks'ın Kapital'ini yeniden gündeme getiriyor. Kendi çelişkilerini ve krizlerini, ancak bunları genişletme yoluyla "aşan" bu karmaşık varlığı resmetmeye girişen Marks, eserini inşa ederken incelediği yapıya ayak uydurur: Sermayenin her ögesinin kendi içinde bir problem olarak ele alındığı, ortaya çıkartılan her karakteristik özelliğin çözülmesi gereken başka bir bulmacaya dönüştürüldüğü, kavram-

ların sürekli hareket halinde olduğu bir metin ortaya koyar. Öyle ki Ernst Mandel gibi günümüz kapitalizminin “Kapital’deki ‘soyut’ modele, Marks’ın Birinci Cildin düzeltmelerini bitirdiği 1867’deki ‘somut’ kapitalizmden çok daha yakın” olduğunu iddia etmek mümkündür. Kapital’i Sahnelemek’te Fredric Jameson, hem eser üzerine tartışmaları yeniden ele alıyor hem de metne sadık kalarak yeni bir çeviri sürecine giriyor. Kapital’in aslında işsizlik üzerine bir kitap olduğu gibi çarpıcı sonuçlar çıkarıyor: “Kapitalizmin her aşaması bir yandan onun özüyle ve yapısıyla uyumlu iken (kâr güdüsü, birikim, genişleme ve ücretli emek sömürüsü) aynı zamanda kültür ve gündelik hayatta, toplumsal kurumlarda ve insan ilişkilerinde bir başkalaşmaya işaret ediyor. Bugün Kapital’e yönelik yapılacak yaratıcı bir okuma, bir tür çeviri süreci olarak görülebilir.”

İBRAHİM Ö. KABOĞLU, *Hangi İnsan Hakları?* (İstanbul: İmge Kitabevi Yayınları, 2013), 319 ss. ISBN 978-975-533-726-5

“Yalnızca şu kadarını belirteyim ki, bırakabileceğimizi zannetmiyorum. Çünkü, hukuk devletine inancımı yitirmiş değilim ve hukuk devletinin, enayilerin sayısının artması ölçüsünde kurulabileceğine inanıyorum. Sistem, enayileri ayıklayıp sanık sandalyesine oturtsa da...” Bu sözler, İnsan Hakları Danışma Kurulunun başkanlığını yürüttüğü günlerde “halkı kin ve düşmanlığa tahrik etme” ve “devletin yargı organlarını alenen aşığılama” iddalarıyla yargılanan Prof. Dr. İbrahim Kaboğlu’nun savunmasından. Yakın geçmişi anlatan ve yarı belgesel niteliği taşıyan bu kitabın da adını koyan satırlar bunlar. Hangi İnsan Hakları? ‘yarı’ belgesel niteliğinde, çünkü eksik ya da çarpıtılmış eski gazete haberlerinde veya mevcudiyeti şüpheli İHDK arşivlerinde bulamayacağınız belge ve bilgiler içeriyor. Prof. Kaboğlu’nun savunmaları ve kaleme aldığı yazılar, verdiği röportajlar, bir dönemi etraflıca ortaya koyuyor.

KOJİN KARATANI, *Tarih ve Tekerrür* [çeviren Erkal Ünal] (İstanbul: Metis Yayınları, 2013), 240 ss. ISBN 978-975-342-906-1

Tarih ve Tekerrür, Karatani’nin, çoğunluğu Batı’da Soğuk Savaş’ın sona ermesini, Japonya’daysa Şowa imparatorunun ölümünü takip eden çalkantılı dönemde kaleme aldığı yazıları bir araya getiriyor. İlk bakışta sadece Japonya’yla ilgiliymiş gibi görünen bu yazılar, yazarın deyişiyle “esasen devletin ve sermayenin döngüsel doğasına dair” olduğundan tek bir ülkenin ve belli bir dönemin sınırlarını aşıyor. “Tarihin incelenmesinin sebebi aslında tam da bir kez olup biten bir fenomen olmaması ve tekrarlanma olasılığının muhafaza etmesidir,” diyen Karatani’ye göre asıl mesele, geçmişteki olayları tek tek ele almaktan ziyade tarihteki tekrar örüntüsünü görebilmek. Kitabın özellikle Türkiyeli okurlara hitap edecek bir yönü ise, Asya ile Batı arasında kalan Japonya’nın her daim tedirgin konumunun bizler için son derece tanıdık olması. Kitabın Türkçe basımı için yazdığı önsözde Karatani’nin Japonya’da yaşanan ideolojik çatışmalara dair belirlemeleri, ülkemizde olup bitenlere de ışık tutacak nitelikte.

ÖZGÜN BURAK KAYMAKÇI, *Bilim Felsefesi Işığında İktisat Metodolojisi* (İstanbul: Ötüken Neşriyat, 2013), 253 ss. ISBN 978-975-437-938-9

Feridun Yılmaz: “Dr. Özgün Burak Kaymakçı’nın çalışması Türkçede görece fakir sayılabilecek olan iktisat metodolojisi literatürüne hatırı sayılır bir katkı olarak nitelendirilmelidir. Türkiye’deki düşünce dünyasının Batı düşüncesinin doğası ile esaslı bir temas kurmadaki kadim sorunu hesaba katıldığında, kitabın

düşünce dünyamıza yapacağı katkının değeri daha da belirginleşecektir. Yazar, bilim felsefesi dilini yetkin bir biçimde kullanarak iktisadın seyrini apriorizm ve aposteriorizm arasında bir salınım olarak yorumlamayı denerken, iktisadi düşüncenin tarihinin iç kulvarlarını da, peşinde olduğu salınımı netleştirmek üzere kat etmektedir. Ayrıca, metnin bir başka önemi de, üslup yoksunu akademik metinler dünyasında, Ahmed Güner Sayar'dan işite geldiğimiz Sabri F. Ülgener üslubunu bize yeniden duyuruyor olmasıdır.”

YILDIRIM KOÇ, *Kemalist Devrim CHP ve İşçi Sınıfı* (İstanbul: Kaynak Yayınları, 2013), 448 ss. ISBN 978-975-343-766-0

Atatürk, Müslüman dünyanın ilk antiemperyalist demokratik devrimine önderlik etti. CHP, Atatürk'ün bu devrimi yapabilmesinde önemli bir rol oynadı. Ne var ki Atatürk'ten sonra CHP, demokratik devrimde geriye gidişin nedenlerinden biri haline geldi. AKP'nin iktidara getirilmesiyle de Türkiye demokratik devriminin kazanımları büyük darbe aldı. Bu kitap, 1919-1946 döneminde Kemalist devrimin, devletin, hükümetlerin ve CHP'nin işçi sınıfına yönelik politikalarına ilişkin yanlış bilgileri ve önyargıları değiştirmeyi amaçlamakta ve tek milletin bütünleşme sürecine katkıyı hedeflemektedir.

OSMAN KÖKER, *100 Yıl Önce Türkiye'de Ermeniler 2 Cilt: Orlando Carlo Calumeno Koleksiyonu'ndan Kartpostallarla* (İstanbul: Birzamanlar Yayıncılık, 2013), 800 ss. ISBN 978-975-615-823-4

Bu kitap, 20. yüzyıl başında bugünkü Türkiye sınırları içinde yaşayan Ermenileri, çoğunluğu 1900-1914 yılları arasında hazırlanmış 750 kadar kartpostalın sunduğu verilere dayanarak anlatıyor. Ermenilerin yaşadığı şehir, kasaba, mahalle ve köyler; buldukları yerleşim yerlerinin iktisadi ve sosyal hayatındaki rolleri; Ermenilere ait kilise, manastır ve okullar; yayımladıkları gazete ve dergiler, Türkiye'de ilk kez Ermeni, Türk ve batılı kaynaklara dayanarak yapılmış bir araştırmayla ortaya konuyor.

OSMAN KÖKER, *Armenians in Turkey 100 Years Ago 2 Cilt Takım: With the Postcards from the Collection of Orlando* [çeviren Ahmet Fethi] (İstanbul: Birzamanlar Yayıncılık, 2013), 800 ss. ISBN 978-975-615-826-5

The first volume of this book was introduced to the reader with an exhibition called “Sireli Yeghpayrs” (My Dear Brother) in 2005. The exhibition became one of the most visited exhibitions in recent years and was later held in several cities abroad including Frankfurt, Paris, Geneva, London and Yerevan. Now, by publishing this second volume of the book, we again look at the life of Armenians who lived in these lands a hundred years ago in the company 900 additional postcards. The majority of the postcards were issued between 1900 and 1914, and they show the cities, quarters and villages in which Armenians lived, and the Armenian churches, monasteries, schools and firms or the missionary establishments founded for Armenians. In the book there are a great deal of postcards produced or photographed by an Armenian, posted to or by an Armenian and bearing Armenian writings or the cachets of the sender or a related establishment.

NEVZAT KÖSOĞLU, *Türk Dünyasında Yeni Bir Medeniyet Tasarımı* (İstanbul: Ötüken Neşriyat, 2013), 180 ss. ISBN 978-975-437-945-7

Nevzat Kösoğlu: “Meyveli ağaç taşlanır; ama bu cehalet (başka bir kelime kullanamıyorum) ağaca dönük, ağacı yaralıyor, varlığına kastediyorlar. Batıda yazılmış her cümleye, sorgusuz sualsiz, mal bulmuş

Mağribî gibi sarılan ve hemen millî varlığımıza saldırıya geçenlere halkımızın cevabı çok sadedir: kanı bozuklar, sütü bozuklar... Biz eli kalem tutanlar halkımızın ne dediğini çok iyi anlıyoruz, yürekte de katılıyoruz; ama sorumluluklarımız var; anlatmak, açıklamak, savunmak görevimiz var; başka türlü bu milletin aydını olamayız. Aydın, milletin kiblesine dönük okumuş insan demektir; bu kibleyi yani milletin inandığı mukaddesleri savunmak görevi ona düşer.Şimdi, milliyetçiliğe hakaret edip, yahu sen kime söylüyorsun diye ayağa kalktığımızda, ben size bir şey demiyorum kardeşim benim sözüm ırkçılık yapanlara diye kıvıranlar karşısında susulur mu? Hangi ırkçılar, kim bunlar diye sormanız gerekmez mi? Seksen yıldır bu edepsizlik kisvesi içinde milliyetçiliğe saldıranlar milliyetçilerin ırkçı olmadığını bilmezler mi? Bu sapkınlığın fikir babaları, günümüzdekilerden çok, çok daha haysiyetli idiler.”

ROMAN KRZNRIC, *Kendimize Uygun İş Nasıl Buluruz* [çeviren Zarife Biliz] (İstanbul: Sel Yayıncılık, 2013), 160 ss. ISBN 978-975-570-604-7

İş yaşamınızı yeni bir yöne götürebilir misiniz? Bizi tatmin eden bir iş arzusu, çağımızın en önemli özelemlerinden biri ve bu esin verici kitap bunu gerçekleştirme şansı veriyor. Para ve statü konusundaki sorunlarımızla yüzleşirken, yeteneklerimize uygun ve anlamlı bir iş yapma olanaklarımızı inceliyor. Roman Krznaric, sosyoloji, psikoloji, tarih ve felsefede çalışma hayatı ile ilgili aydınlatıcı fikirler üzerinde dururken, tercihler labirenti içinde değişim korkusunun üstesinden gelmeyeve kendinize uygun bir iş bulabilmenize yardım edecek bir rehber sunuyor.

APTULLAH KURAN, *Bir Kurucu Rektörün Anıları* (İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayınevi, 2013), 184 ss. ISBN 978-605-423-899-6

Boğaziçi Üniversitesi'nin kurucu rektörü Aptullah Kuran, Robert Kolej Yüksekokulu'nun üniversiteye dönüşmesinin perde arkasında meydana gelen olayları anlatmak ve döneme ilişkin yazışmaların büyük ölçüde kaybolmuş olmasının yarattığı boşluğu doldurmak amacıyla bu anıları kaleme almıştır. Boğaziçi Üniversitesi'nin kuruluş yıllarını, tuttuğu notların, yaptığı konuşmaların ve hafızasında kalan olayların yardımıyla yeniden biçimlendiriyor. Böylece Boğaziçi Üniversitesi'nin unutulmaya yüz tutmuş 1970'li yıllarının tarihini kayda geçiriyor.

AHMET T. KURU, ALFRED STEPAN, *Türkiye'de Demokrasi, İslam ve Laiklik* [çeviren Hande Tatoğlu] (İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, 2013), 228 ss. ISBN 978-605-399-279-0

Türkiye'de Demokrasi, İslam ve Laiklik adlı bu derlemede, ülkemizde son yıllarda yaşanan toplumsal ve siyasal dönüşümün kavramsal ilişkileri, tarihsel bir çerçeve içinde ele alınırken, büyük ölçüde bu sürecin demokrasi, İslam ve laikliğe ilişkin açıklamalarına değinilmektedir. Ahmet T. Kuru ile Alfred Stepan'ın derlediği ve farklı konularda uzmanlıkları olan yazarların makalelerinin yer aldığı çalışmada; Osmanlı mirasının günümüz Türkiye'sine yansımaları, Kemalist İdeolojinin tarihi kökenleri, Cumhuriyet sonrası kurulmaya çalışılan tek tip devlet ve toplum modeli incelenmekte, bunun yanı sıra Müslüman bir çoğunluğa sahip başka ülkelerde görülen laiklik uygulamalarıyla karşılaştırmalar yapılmaktadır.

SÜLEYMAN KÜLÇE, *Firzovik Toplantısı ve Meşrutiyet* (İstanbul: Kitabevi Yayınları, 2013), 110 ss. ISBN 978-605-539-773-9

Süleyman Külçe'nin *Firzovik Toplantısı ve Meşrutiyet* adlı kitabı yarı hatırat, yarı belgesel bir eserdir. Eserde, Meşrutiyetten hemen önce siyasi hareketlilik açısından kaynayan kazan olan Arnavutlukta olayları bastırmak için Sultan 2. Abdülhamidin Şemsi Paşa'yı görevlendirmesi, Şemsi Paşanın İttihat ve Terraki'nin fedailerinden Atıf tarafından öldürülmesi Firzovik şehrinde halkın toplanarak Besa adı verilen bir yeminle Sultan 2. Abdülhamid'e Meşrutiyeti ilan için telgraf çekmeleri Resneli Niyazinin İttihat ve Terakkinin desteğiyle 250'ye yakın askerle dağa çıkması ve Sultan 2. Abdülhamide Meşrutiyeti ilan için bas-kı yapması sonucunda Meşrutiyetin ilanı anlatılır.

HERNİ LEFEBVRE, *Kentsel Devrim* [çeviren Selim Sezer] (İstanbul: Sel Yayıncılık, 2013), 176 ss. ISBN 978-975-570-616-0

Kent ve kentleşme konusu bugün toplumsal, politik ve ekonomik yönleriyle giderek daha fazla tartışılan bir gündem haline geldi; Henri Lefebvre'in eserlerine daha fazla referans verilmesinin, öneminin artmasının nedeni de bu. *Kentsel Devrim*, Lefebvre'in *Mekân*'ı toplumsal analizin merkezine alan ilk eseri. Bu bakımdan mekân ve kent konusundaki çalışmalar kadar, sosyoloji, Marksist analiz ve radikal politika için de temel bir metin. Lefebvre, "toplumun bir bütün halinde kentleşmesi" hipoteziyle yola çıkarak, hep kır-kent çelişkisi içinde ele alınan şehir kavramının ortadan kalktığını, ortaya çıkan "kent toplumunun" yeni yorum ve yaklaşımlar geliştirilmesi gereken karmaşık bir araştırma olarak görülmesi; kentin ise toplumsal analiz ve pratiklerin merkezinde yer alması ve şehirleşme sorunuyla sınırlanmaması gerektiğini öne sürüyor. Onu yalnızca tüketimin ve yeniden üretimin değil, kapitalist üretimin de merkezine yerleştirerek, toplumsal-siyasal mücadeleyi üretim-fabrika eşleşmesinden koparıp, üretim-kent ölçeğine ve vizyonuna taşıyor. Metalaşma, pazar, bürokratikleşme üzerine kurulu soğuk ve modernist kentleşme/şehirleşme yaklaşımını reddederek, kentin sakinlerinin canlı deneyimlerinin altını çiziyor. Şehir miti, kalıplaşmış biçim ve biçimciliğe karşı, özgün sosyal ilişkiler, kendi kaderini çizebilme ve bireysel yaratıcılığın öne çıktığı bir *Kentsel Devrim* hayal ediyor.

THOMAS LEMKE, *Biyopolitika* [çeviren Utku Özkamas] (İstanbul: İletişim Yayınevi, 2013), 176 ss. ISBN 978-975-051-147-9

Biyopolitika, 11 Eylül'den sonraki teröre karşı savaş, neo-liberalizmin doğuşu, ırkçı ideolojiler ve soykırım politikaları, çevre meselelerinin idaresi, kök hücre araştırmaları, insanı kopyalama ve insan genom projesi türünden biyotıbbi ve biyoteknolojik yenilikler gibi oldukça farklı konular üzerine düşünmek için bir araç oldu. Rolünü çok da abartmadan biyopolitikanın pek çok tartışmada iktidarın günümüzdeki biçimlerini çözümlenmek ve eleştirmekte "hayat ile ölüme, ırk ile toplumsal cinsiyete, beden ile doğaya ilişkin sorunların yanı sıra iktidarla tahakkümün daha geleneksel sorunlarına bağlanarak son derece yeni ve özgün" bir yorum anahtarı görevi gördüğü söylenebilir. Aslına bakılırsa tartışmanın yoğunluğu ve biyopolitikanın önemi, terimin çağımızda asli olan kimi konuları tam da kalbinden yakaladığını göstermektedir. Biyopolitika, o kadar sık ve bazen yersiz biçimde kullanılıyor ki neyin kastedildiği, ne kadar isabetle anlatıldığı anlaşılabilir bile. Thomas Lemke, kavramın çözümleyici ve eleştirel potansiyelini, çıkış noktalarını irdelerken, asıl olarak bu muğlaklığı gidermeyi başarıyor. Biyopolitika kavramının tarihini özetleyerek günümüzün kuramsal tartışmalarıyla ilişkisini keşfe çıkıyor. Bu çaba hem biyopolitika kavramını

doğru bir bağlama oturtuyor hem de zihin açıcı bir dille sosyoloji ve felsefeye getirdiği katkıyı maharetle betimliyor.

MARY LINDEMANN, *Erken Modern Avrupa'da Tıp ve Toplum* [çeviren Mehmet Doğan] (İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayınevi, 2013), 360 ss. ISBN 978-605-423-894-1

Tıp tarihi, genel tarihin ayrılmaz bir parçasıdır; hatta erken modern dönem dünyasını derinden kavramakla ilgilenenler için tıp tarihini anlamak zorunludur. Dolayısıyla, tıp tarihini, tüm o göz alıcı buluşlara ya da mücadeleci öncülere dair destansı ya da romantik hikâyeler olarak kaleme almak artık yeterli değil. Bugün tıp tarihi bilimi, 1500'den 1800'e dek Avrupalıları etkileyen toplumsal, kültürel iktisadi etkenlerin hepsini hesaba katmak zorunda. Kimi araştırmacılara göre erken modern dönem cehaletin, sefaletin, yanlışların ve bitmek bilmez acıların hâkim olduğu "eski kötü günler"dir; o günlerde din ve batıl inanç "bilime" ayak direrken, "iman ile akıl" arasındaki mücadele aklın lehine henüz sonuçlanmıştır ve bu karanlık çağda bir avuç gözü pek adam, daha bilim doğmadan bilim adamı olabilmıştır. Mary Lindemann ise tıp tarihini bir ilerleme hikâyesi olarak görmeyi yadıyor; bu yöntemin doğasındaki yanlışlara işaret ediyor. Tıp ve Toplum'un özelliklerinden birisi de toplumsal ve kültürel tarih üzerinde kuvvetle durmasıdır. Dolayısıyla hekimler kadar hastalara da ilgi gösteriyor, tıp doktorları kadar "genel" şifa yöntemlerini uygulayan diğer pratisyenlerle de ilgileniyor; sadece üniversite tedrisatına değil tüm tıp eğitimi biçimlerine eğiliyor; din gibi başka sistemlerin önemini ve bunların tıp üzerindeki etkisini ihmal etmiyor. Lindemann'a göre, erken modern dönemde insanların "modern" usullerde düşünmediğini ya da eyleme geçmediğini fark etmek önemli olsa da, bu farklılığa gereğinden fazla değer biçmemek gerekir. Onlar "yanılıyor"du ama biz "haklıyız" ya da onlar "cahil"di, oysa biz "bilgiliyiz" dememek gerekir. Geçmiş araştıran kişiler olarak bizlerin görevi, eskilerin bulduğu çözümleri yargılamak değil, anlamaya çalışmaktır.

FREDERIC LORDON, *Kapitalizm, Arzu ve Kölelik* [çeviren Akın Terzi] (İstanbul: Metis Yayınları, 2013), 208 ss. ISBN 978-975-342-915-3

İktisatçı Frédéric Lordon, kapitalizm eleştirisinin en canalcı sorusunu tekrar soruyor: Ücretli emekçiler, her şeye rağmen, neden kapitalizme boyun eğiyorlar, neden başkalarının "efendi-arzusuna" tabi oluyorlar? Klasik "tahakküm" ve "rıza" yanıtlarını tatmin edici bulmayan yazar, açıklama olarak, Marksist siyasal iktisat ile Spinozacı "duygu antropolojisini" birleştirerek oluşturduğu etki gücü yüksek alışı öneriyor. Marx ve Spinoza'yı neden etkileşime soktuğunu ise şu çarpıcı sözlerle açıklıyor: "Kapitalizme özgü toplumsal yapılardan kurtulmak, duygusal kölelikten kurtulmamızı sağlamaz. Tek başına, arzunun ve sarf edilen güçlerin başıbozuk şiddetinden kurtaramaz bizi. Spinoza'nın duygular konusundaki gerçekçiliği, bu noktada belki en çok Marksist ütopyanın işine yarar: Sarsıp kendine getirir. Sınıfların ve sınıf çatışmalarının tamamen tasfiyesiyle siyasetin ortadan kaldırılması, proletaryanın zaferiyle bütün husumetlerin aşılması, sınıf çıkarlarından tamamen arınmış sınıfsızlığın ortaya çıkması... - bunların hepsi post-siyasal birer hayalden ibarettir ve belki de Marx'ın yaptığı en büyük antropolojik hata budur: Şiddeti kökünden yok edebileceğini sanmak; oysa en az tahripkâr şiddet biçimlenimlerini aramak dışında bir hedef olamaz ufkumuzda."

PIERRE-JEAN LUIZARD, *İslam Topraklarında Otoriter Rejimler* [çeviren Egemen Demircioğlu] (İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, 2013), 176 ss. ISBN 978-605-399-273-8

İslâm topraklarında laiklik fikri, öncelikle Batı hâkimiyeti altına girmiş topraklarda ortaya çıkmış, daha sonra bu örneklerle Müslüman başka ülkelere yayılmış; kimi zaman başarıya ulaşmış, kimi za-

man da başarısızlıkla sonuçlanmıştır. Ancak, her ülkenin kendi tarihi ve konjonktürüyle gelişimi ve sonuçları farklı olmuştur. Türkiye, laikliğin entegrasyonunda başarılı olabilmişken, diğer Müslüman ülkelerde tam bir uyum sağlanamamıştır. Çalışmalarını CNRS’de (Fransız Ulusal Bilimsel Araştırma Merkezi) sürdüren Pierre-Jean Luizard karşılaştırmalı olarak İslâm topraklarında otoriter laikliğin izini sürmekte; nedenlerini, gelişimlerini ve sonuçlarını Türkiye, İran, Arap coğrafyası ve Kuzey Afrika özelleğinde ortaya koymaktadır. Türkiye ve İran örnekleri başlangıçta birbirleriyle benzerlikler gösterse de hem toplumların farklılıkları, hem de yıllar içindeki uygulamalar nedeniyle gelişimleri birbirlerinden tamamen ayrılır. Birinci Dünya Savaşı’nın ardından bir ulus-devlet haline gelen Türkiye, laik bir sivil din arayışına geçer ve bu konuda elde ettiği başarı, onun Arap ülkeleri tarafından örnek alınmasına kadar varır. Başlangıçta yakın amaçlarla yola çıkan İran’da ise durum farklı bir yönde ilerler; İran, bir İslâm devrimine giderken, Türkiye demokratik problemleriyle boğuşarak öncesinde ve sonrasında askerî darbeler yaşar. Arap ülkeleri ve Kuzey Afrika’da ise laikleşme ve demokrasi hareketlerinin seyri, bu iki ülkeden farklı yöndedir. Laiklik, Müslüman ülkelerde demokratikleşmeye giden bir araç olabilir mi? Pierre-Jean Luizard bu çalışmasında otoriter rejimlerle sağlanmaya çalışılan laikliğin İslâm topraklarında gelişmesinin süreçlerini, sonuçlarını, farklılıklarını ve bunun yanında ortak noktalarını da incelerken, Türkiye ve İran’ın yanı sıra, başta Irak, Suriye, Tunus, Cezayir, Mısır olmak üzere, İslâm topraklarından örnekler üzerinden gitmektedir.

MICHAEL MANN, *İktidarın Tarihi Cilt: 1* [çeviren Emre Kolay] (İstanbul: Phoenix Yayınevi, 2013), 616 ss. ISBN 978-605-465-723-0

Bu kitap, iktidarın insan toplumlarındaki doğasını ele alan dört ciltlik bir çalışmanın birinci kısmıdır. Michael Mann bu ciltte toplumsal iktidarı, dört temel “ekonomik, ideolojik, askeri ve siyasal” kaynak üzerindeki hâkimiyet bağlamında tanımlar. Bu kaynaklar arasındaki karşılıklı ilişkileri, Cilalı Taş Devri’nden Antik Yakın Doğu medeniyetlerine, Klasik Akdeniz Çağı’ndan Orta Çağ Avrupası’na, İngiltere’deki Sanayi Devrimi’nin hemen öncesine kadarki zaman dilimi boyunca, iktidarın tarihi çerçevesinde ve öyküleyici bir dille inceler. Geleneksel, monolitik bir “toplum” kavramını reddeden Mann’ın modeli bir dizi çakışan ve kesişen iktidar ağından oluşmaktadır. Mann bu modeli iktidarın lojistiğine “toplumsal ve coğrafi alanda bilginin, insan gücünün ve malların akışının nasıl denetlendiğine” odaklanarak işlevsel hale getirir ve böylece toplumbilim kuramındaki “büyük tartışmaların” çoğuna açıklık getirir.

MICHAEL MANN, *İktidarın Tarihi Cilt: 2* [çeviren Gülben Şaş] (İstanbul: Phoenix Yayınevi, 2013), 848 ss. ISBN 978-605-465-722-3

Sanayi Devrimi ile Birinci Dünya Savaşı arasındaki dönemin iktidar ilişkilerini karşılaştırmalı ve tarihsel sosyolojik bir yöntemle ele alıyor. Fransa, Büyük Britanya, Habsburg Avusturyası, Prusya-Almanya ve Amerika Birleşik Devletleri’ne odaklanan çalışma, toplumsal iktidarın dört kaynağı “ideolojik, ekonomik, askeri ve siyasal” arasındaki karşılıklı ilişkileri çözümlenmeye çalışırken, buradan hareketle dini ve seküler ideolojilerin, ticari ve endüstriyel kapitalizmin, savaşların ve modern devletin gelişimini de anlatısına dâhil ediyor. Zengin ampirik araştırmalara, kuramsal bir külliyata ve istatistiki verilere dayanan İktidarın Tarihi’nin 2. Cildi, ulusların yükselişi ve milliyetçilik, sınıflar mücadelesi ve modern devlete ilişkin özgün bir kuramsal yaklaşım da geliştiriyor.

ROBERT J. McMAHON, *Soğuk Savaş* [çeviren Sinem Gül] (İstanbul: Dost Kitabevi Yayınları, 2013), 222ss. ISBN 978-975-298-487-5

İkinci Dünya Savaşı'nın ardından kutuplaşan dünyanın en can alıcı olgularından biri soğuk savaş. Dünya halklarının birçok politik, kültürel ve iktisadi çalkantıyla başa çıkmaya çalıştığı bu dönem, yakın tarihin en ihtilafli tartışma konularından biri olmayı sürdürüyor. ABD ve Sovyet bloğunun yanı sıra üçüncü dünya için de oldukça kritik bir geçiş dönemi sayılan bu tarihsel kesiti objektif bir bakış açısıyla değerlendiriyor bu çalışma. Dönemin birçok aktörünü ve bu ihtilafın başat ideolojik kavramlarını geniş bir perspektif içinde ele alırken üçüncü binyılın kimi temel sorunlarını da irdelemeyi mümkün kılan tarihsel sonuçları gözler önüne seriyor. Soğuk savaşın türlü biçimler altında varlığını sürdürdüğü güncel bir ajandayı sorgulamayı da ihmal etmiyor.

ALBERTO MELUCCI, *Oyuncu Benlik: Çağımız Toplumunda Birey ve Anlam* [çeviren Başak Kıcır] (İstanbul: Sel Yayıncılık, 2013), 224 ss. ISBN 978-975-570-618-4

Metropol kültürünün damgasını vurduğu küreselleşen dünyada, "Ben kimim?" sorusunun cevabını bireysel sınırlarımız içerisinde aramak ve bulmak imkansız hale gelmiş durumda. Toplumsal hareketler ve kolektif kimlikler üzerine yazdıklarıyla tanınan önemli kültür sosyoloğu ve klinik psikolog Alberto Melucci, hem psikolojik hem de sosyo-kültürel bir varlık olan benlik hakkındaki soruları derinlemesine inceliyor. Melucci, Oyuncu Benlik'i öznel ve kişisel deneyimlerin etkileşim halinde olduğu bir alan olarak tanımlıyor. Böylece, görünür kolektif süreçler ve bireysel günlük deneyimin sınırında giderek daha çok önem kazanan anlam arayışını keşfediyor; sosyolojik ve klinik uygulamalarından yararlanarak bu ikisi arasında oldukça özgün bir bağlantı kuruyor. Öznellik, samimiyet, ihtiyaçlar, zaman deneyimi, karşılıklı küresel bağımlılık, kimlik bozulmaları, delilik, normallik gibi tartışmalı konuları ele alan Oyuncu Benlik, kimlik kavramına ilişkin yeni bir perspektif sağlarken, kimliğin artık bir nesne gibi, bir öznenin yekpare bütünlüğü değil, bir ilişkiler ve temsiller sistemi olduğunun da altını çiziyor.

HÜSNÜ MERDANOĞLU, *Dersim'den Ders Almak* (Ankara: Bilgi Yayınevi, 2013), 360 ss. ISBN 978-975-220-457-7

Hüsnü Merdanoğlu'nun kaleme aldığı bu kıymetli eser, "Dersim konusu Alevilik sorunu mudur? Yoksa Alevilikle doğrudan ilintili olmayan etnik bir konu mudur? Dersim harekâtı, bir ayaklanma sonucu mudur? Dersim olaylarının günümüz ayrılıkçı girişimleri ile benzerlikleri nelerdir? Dersim harekâtında Atatürk'ün etkinliği nedir?" gibi soruların tarafsız bir yaklaşımla ve belgelere dayandırılarak yanıtlanması, konunun özenle incelenip geçmişte yaşananlardan günümüz ve geleceğin tesisi konusunda gereken derslerin çıkarılıp hayatî deneyimlerin kazanılması hususunda önemli bir kaynak vazifesi görüyor. Fakat sağ bir feyzandır, ovayı bir defa bastı mı bataklık haline getirir. Şu hususu belirtelim ki; sağ akımlarla mücadele, sol ile mücadeleye nazaran farklı olmalıdır. Bu mücadele, ATATÜRK ilkelerine ve Cumhuriyetimizin esaslarına tamamen uygun ve bağlı bir milli eğitim ve kandırılan halka hakiki yolu göstermekle olur." Emin Çölaşan'ın önsözüyle ve Genelkurmay'ın "Çok Gizli" belgeleriyle bir dönemin Türkiye panoraması?

MICHAEL MEEROPOL, ROBERT MEEROPOL, *Rosenbergler* [çeviren Şemsa Yeğîn] (İstanbul: İş Bankası Kültür Yayınları, 2013), 326 ss. ISBN 978-605-360-811-0

ABD ve Sovyetler Birliği arasında İkinci Dünya Savaşı ertesi başlayan Soğuk Savaş'ın ilk büyük hukuk davası -ve gövde gösterisi- bir atom casusluğu etrafında kurgulanmıştı. 1951'de başlayan davada,

Ethel ve Julius Rosenberg çifti, dönemin en büyük teknolojik sırrı olan atom bombasına dair can alıcı bilgileri SSCB'ye sızdırdıkları savıyla yargılandılar. Rosenberglere'in yakın akrabalarının da aralarında bulunduğu pek çok yalancı şahide ve düzmece kanıtla gösterilen itibar, McCarthy döneminin simgesi haline gelen davanın gittiği noktayı açıkça gösteriyordu. Her şeye rağmen umutlarını yitirmeyen Rosenberglere'in ayakta kalmasını sağlayan en önemli etken, hem birbirleriyle hem de tutuklandıklarından biri 3, diğeri 7 yaşında olan iki oğullarıyla mektuplaşmalarıydı. Bu kitap, işte bu mektuplar üzerinden ve oğullarının anılarıyla dava ve idam sürecini anlatıyor... Son on yılda açılan gizli arşivlerin davaya ve atom casusluğu suçlamalarına ilişkin ortaya çıkardığı bilgiler ve belgeler, yazarların bu Türkçe baskı için yazdığı sonsözle hikâyeyi tamamlıyor.

KONSTANTIN MIHAILOVIÇ, *Bir Yeniçerinin Hatıraları* [çeviren Nuri Fudaylı Kıcıroğlu] (İstanbul: Ayrıntı Yayınları, 2013), 144 ss. ISBN 978-975-539-754-2

Sırp Konstantin Mihailoviç İstanbul'un fethinden iki yıl sonra, 1455 yılında, Niş yakınlarındaki köyünden Türkler tarafından alınıp başkente götürülür. Yirmi yaşındaki Mihailoviç kısa süreli bir eğitimden sonra Yeniçeri Ocağı'na kaydedilir ve Osmanlı İmparatorluğu'nun Balkan topraklarından, Ege kıyılarına ve Tuna'ya uzanan fetihlerine, başarısızlığa uğrayan Belgrad Kuşatması'na, 1458 Mora, 1461 Sinop ve 1462'de Uzun Hasan'a karşı Trabzon Seferi'ne ve daha birçok savaşa ve sefere katılır. Mihailoviç 1463'te, bir yeniçeriyken bu kez Macarlar tarafından ele geçirilir. Özgürlüğüne kavuştuktan sonra ilkin Bohemya'ya sonra Polonya'ya geçen Mihailoviç, Osmanlı İmparatorluğu'nda bulunduğu süre zarfında yaşadıklarını yazdırır. Tam olarak hangi dilde yazdırıldığı bilinmeyen bu kroniğin bugüne kadar gelen Çek ve Leh versiyonları mevcut olmakla birlikte Sırpça olması gereken orijinali ortalıkta yoktur. Konstantin Mihailoviç hatıratında, on yıl hizmetinde bulunduğu Osmanlıların dinsel yapılarını, kurumlarını, kuruluşundan II. Bayezid'e kadar hanedanın tarihini, kimi ikinci elden anlatıları, imparatorluğun gelenek ve göreneklerini anlatmaktadır. Mihailoviç hatıratında tüm bunların yanı sıra, Polonya ve Macaristan krallarının Osmanlılarla yapacakları muhtemel savaşlarda kullanabileceği bilgiler de yer almaktadır.

ABDULLAH MOLLAOĞLU, *Diyarbakır Tutanağı* (İstanbul: Ötüken Neşriyat, 2013), 156 ss. ISBN 978-975-437-927-3

“Benim tek başıma gezmeme halk tarafından şaşkınlıkla karşılanıyordu. Bunu hem görebiliyor hem de hissedebiliyordum. Esnaf olsun, evinin önündeki kadınlar olsun, çocuklar olsun pek çok kimse, telsizini beline takıp iki elini kâh arkasına atarak kâh göğsünde kavuşturarak yürüten bu üniformalı baş komiserle dikkatle bakıyordu.”

EMİNE GÜRSOY NESKALİ, *Anayasa Davası Toplu Savunması* (İstanbul: Kitabevi Yayınları, 2013), 246 ss. ISBN 978-605-539-765-4

Yassıada davalarında yapılan savunmalar; tarihe düşülen başlı başına bir kayıttır. Her dava için gerek “sanıklar” gerekse avukatlar sözlü ve/veya yazılı müdafa yapmışlardır. Sözlü müdafaaların çok cüzi kısmı Yassıada zaıbtlarında yazıya geçirilmiştir. Genellikle, “yazılı müdafaasını verdi ve münderecatını sözlü olarak tekrar etti, müdafaaname dosyaya kondu.” veya “yazılı müdafaasını okudu” şeklinde müdafaanın yapıldığı belirtilmiş, müdafaanın içeriği zaıbtlarda yer almamıştır. Başhakim savunmaları kısa kesmek istemiş, hatta, “Bizim burada boş laf dinlemeye vaktimiz yok.” diyerek Maliye Bakanı Hasan Polat-

kan'ı susturmuş, buna cevaben Polatkan da "Muhterem Başkanım; idamım istenilen bir cezada kendimi müdafaa etmiyeyim mi?" demişti. Gümrük ve İnhisarlar Bakanı Hadi Hüsman'ın müdafaasını dinlemek istemeyen Başhakim, Hüsman'a " Bunların hepsini okuyacak mısınız?" demiş, bunun üzerine Hadi Hüsman " O halde müdafaa yapmıyorum efendim." cevabını vermiş, Başol da, "Yapmazsan yapma. Gelmiş buraya tomarlarca müdafaa yapıyor." demişti.

DAVID NICOLLE, *Dördüncü Haçlı Seferi* [çeviren Gürkan Engin] (İstanbul: İş Bankası Kültür Yayınları, 2013), 95 ss. ISBN 978-605-360-862-2

Tarihin en büyük savaşlarının ayrıntılı dökümleri, hasım kuvvetlerin stratejileri, taktikleri, askerî harekâtın düğüm noktaları. Dördüncü Haçlı Seferi'nin başlangıcından sonuna kadar yaşanan tüm önemli muhar ebeler: Bizans taht kavgaları, Venedik-Haçlı İttifakı, Zadar kuşatması ve Konstantinopolis'in yağmalanışı."Yolundan sapmış" haçlı seferleri arasında ilk ve en ünlüsü Dördüncü Haçlı Seferi'dir. Ayrıca, ilk defa bir kardeş Hıristiyan devlete karşı dönmüş bu harekât hiçbir zaman asıl hedefi olan Eyyubî Mısır'a ulaşamadı. Bunun yerine, önce Dalmaçya'daki Zadar şehrini Venedik hesabına işgal eden Haçlılar ardından Bizans içindeki taht kavgasına karışarak Ortaçağ dünyasının en zengin ve kozmopolit merkezlerinden biri olan Konstantinopolis'e yelken açtılar. Nihayetinde Konstantinopolis yağmalandı ve muazzam miktarda ganimet Batı Avrupa'ya götürülürken, şehrin enkazı içinden kısa ömürlü Latin 'Romania' İmparatorluğu doğdu. Hepsinden daha önemlisi, bütün bu olanların baş planlayıcısı Venedikliler, Bizans'a tabi Ege ve Adriya adalarını ele geçirerek 18. yüzyıla kadar yaşayacak bir deniz aşırı imparatorluk kurdular. Usta tarihçi David Nicolle, her bakımdan Doğu Akdeniz tarihinin en önemli dönüm noktaları arasında sayılacak bu seferi en son yorum ve bilgilerin ışığında, önemli ve akılda kalıcı bir surette yeniden değerlendiriyor.

DAVID NICOLLE, *İslam Orduları* [çeviren Emir Yener] (İstanbul: İş Bankası Kültür Yayınları, 2013), 56 ss. ISBN 978-605-360-817-2

Tarihin en büyük savaşlarının ayrıntılı dökümleri, hasım kuvvetlerin stratejileri, taktikleri, askerî harekâtın düğüm noktaları. Dünyada ki çeşitli orduların üniforma, teçhizat, tarih ve teşkilatı, geçmişleri ve bugünleri.Ortaçağ boyunca Hıristiyan Avrupa'nın gerçek anlamda tek alternatifi ve 'medeni' komşusu İslam dünyasıydı. Arap halklarının 7. yüzyılda İslam'ı kabul etmelerini müteakip bir fırtına gibi Arabistan'dan çıkmaları dünya tarihinin en olağanüstü dönüm noktalarından biridir. Yüzyıl sona ererken İslam halifeleri Atlantik Okyanusu'ndan Hindistan'a, Güney Arabistan'dan Orta Asya'ya kadar uzanan, Roma İmparatorluğu'ndan bile daha geniş bir coğrafyaya hükmediyorlardı. Avrupa ile Hıristiyanlığın en uzun ömürlü ve kökten rakibi sıfatıyla Batı kimliğinin gelişiminde de belirleyici bir rol oynayan İslam ehlinin başarısında, askerî teşkilat ve taktiklerin en hayati unsurlardan biri olduğu şüphe götürmez bir gerçektir. Birinci Haçlı Seferi 1099'da Ortadoğu'ya ulaştığı esnada, İslam kültürü Araplar, Farslar ve Türklerin başını çektiği çok sayıda etnik grubu özümsemiş bulunuyordu. Bu toplumların her biri İslam harbiyesine değişik özellikler kazandırdılar. İslam askerî tarihi konusunda dünyanın en önemli isimleri arasında yer alan David Nicolle, bu eserinde İslam'ın doğuşu ile Birinci Haçlı Seferi arasında geçen beş yüzyıl boyunca İslam ordularının gelişimini, teşkilat, kılık-kıyafet ve teçhizatını mercek altına alıyor. Çok sayıda renkli fotoğraf, çizim ve 20. yüzyılın önde gelen tarih illüstratör Angus McBride'in eseri sekiz levha ise Müslüman savaşçıları yeniden hayata döndürüyor.

DAVID NICOLLE, *Doğu Roma Orduları* [çeviren Buket Bayrı] (İstanbul: İş Bankası Kültür Yayınları, 2013), 56 ss. ISBN 978-605-360-776-2

Tarihin en büyük savaşlarının ayrıntılı dökümleri, hasım kuvvetlerin stratejileri, taktikleri, askerî harekâtın düğüm noktaları. Dünyadaki çeşitli orduların üniforma, teçhizat, tarih ve teşkilatı, geçmişleri ve bugünleri. Roma İmparatorluğu sonu gelmez iç savaşlar ve en nihayet kavimler göçü neticesinde büyük sarıntılara uğradı. İmparatorluğun önce M.S. 395'te ikiye ayrılması ve M.S. 476'da batı yarısının yıkılması Dünya tarihinin dönüm noktalarından biri; Antikçağ'ın sonu ve Ortaçağ'ın başlangıcı olarak kabul edilir. Ne var ki, bizzat o dönemi yaşayanlar açısından, vuku bulan değişimlerin muazzam çapı ve çarpıcılığı aşikâr olmakla beraber bu derece kesin bir kopuş algılanmamıştı. İmparatorluğun ayakta kalan doğu yarısı, Büyük Constantinus'un kurduğu "Yeni Roma" Konstantinopolis'teki merkezinde hayatına devam etmiş; Sasaniler, Avarlar, Bulgarlar ve İslam Halifeliği dâhil onlarca rakibin yüzyıllar süren sayısız saldırılarına göğüs gererek 9. yüzyıl itibarıyla Avrasya'nın süper gücü sıfatını bir defa daha geri kazanmıştı. Önemli Ortaçağ ve Yakındoğu askerî tarihi uzmanlarından Dr. David Nicolle bu eserinde Doğu Roma İmparatorluğu'nun bu hayati önemdeki "olgunlaşma" sürecine bir pencere açarak hem imparatorluk ordularının evrimi; teşkilatı, taktikleri, kıyafeti ve teçhizatına dair aydınlatıcı bilgiler veriyor; hem de Klasik Roma'nın bu Hıristiyan vârisini komşuları, müttefikleri ve rakipleri arasındaki yerine ilgi uyandırıcı sorular da sorarak yerleştiriyor. 20. yüzyılın en yetkin tarih illüstratörlerinden Angus McBride'in eseri sekiz adet levha ise Doğu Roma savaşçılarını tekrar hayata döndürüyor.

M. ORHAN OKAY, *Kâğıt Medeniyeti* (İstanbul: Dergâh Yayınları, 2013), 182 ss. ISBN 978-975-995-234-1

M.Orhan Okay: "Denemeler kitabımın adını "Kâğıt Medeniyeti" koyarken belki birçokları için çağımızın bilgisayar çağı olduğunu düşünmedim değil. Bilgisayar, "genel ağ" teriminde kullanıldığı gibi gerçekten bir ağ gibi dünyamızı, kâinatımızı sarmış (...) Medeniyetimize hala ve ısrarla kâğıt medeniyeti demeye devam etmek istiyorum."

PETER OSBORNE, *Eleştirel Bakış* [çeviren Elçin Gen] (İstanbul: İletişim Yayınevi, 2013), 264 ss. ISBN 978-975-051-120-2

Radical Philosophy dergisi 20. yüzyılın son düzlüğünde radikalfilozoflarla çeşitli söyleşiler yaptı. Marksizm, feminizm, post-kolonyal teori, edebiyat teorisi, eleştirel teori, radikal siyaset, queer teorisi ve psikanaliz bu "sert" tartışmaların çerçevesini oluşturuyordu. Judith Butler, Cornelius Castoriadis, Drucilla Cornell, Axel Honneth, Istvan Meszaros, Edward Said, Renata Salecl, Gayatri Chakravorty Spivak, Cornel West, Slavoj Žižek'in Radical Philosophy dergisinin editörleriyle yaptıkları söyleşileri bir araya getiren Eleştirel Bakış, 21. yüzyıl için de geçerliliğini koruyan soruları yeniden önümüze seriyor. Söyleşi yapılan isimlerin fikirlerini en saf, en belirgin şekilde dile getirdikleri; sorularını çekincesizce ortaya koydukları; dönemin ruhuna karşı en serinkanlı analizleri olanca sertliği içinde ifade ettikleri bir ruhu da yansıtan Eleştirel Bakış, toplumsala dair sorulara verilen cevapların yavanlaştığı bir dönemde yeni bir ruh yaratacak asıl soruları yan yana diziyor. Felsefe, siyaset, kültürel çalışmalar alanlarında serbestçe dolaşarak günümüz entelektüel soluna ilişkin genel bir bakış sunuyor. Genelleştirilmiş yavanlığa karşı istisnai de olsa özgün düşüncenin önemini bir kez daha hatırlatıyor.

BASKIN ORAN, *Türk Dış Politikası Cilt: 3 (2001 - 2012)* (İstanbul: İletişim Yayınevi, 2013), 885 ss. ISBN 978-975-051-142-4

Uzman bir akademisyen grubu tarafından hazırlanan bu yapıt, bugüne değin yazılmış en hacimli ve ayrıntılı Türk Dış Politikası kitabıdır... Ama bu üç ciltlik çalışma yalnızca meslekten olanlara, uzmanlara hitap etmiyor. Çünkü onu anlamak için uluslararası ilişkiler eğitimi görmüş olmak gerekmiyor; meraklı bir okur olmak yeterli. Öncelikle, uzmanlık jargonundan kaçınarak, rahat bir dille kaleme alındı. İkincisi, dış politika, toplumsal olaylarla, iç politikayla ve uluslararası gelişmelerle harmanlanmış biçimde ayağı yere bastırılarak anlatıldı. Üçüncüsü, özel bilgi gerektirebilecek bütün terim ve kavramlar metinlerin içinde yer alan küçük “kutu”larda açıklandı. İktisat’tan hukuk’a, sosyoloji’den coğrafya’ya, iç politika’dan siyasi tarih’e, strateji’den ekonomi politik’e, dinler tarihi’ne kadar on dört yan dala yayılan bu kutularıyla ve anlattığı dönemlere ilişkin geniş görsel malzemesiyle bu yapıt, bir “Uluslararası İlişkiler Ansiklopedisi” niteliğinde.

RİDVAN ÖZDİNÇ, *Akil İrade Hürriyet: Son Dönem Osmanlı Dini Düşüncesinde İrade Meselesi* (İstanbul: Dergâh Yayınları, 2013), 382 ss. ISBN 978-975-995-374-4

Bugün İslâm dünyası ve Osmanlı üzerinde tefekkür edenlerin modernleşme boyunca kabul edilen rükünler etrafında yaptıkları tahlil ve tenkitler, şüphesiz geriye doğru İslâm dünyasının geçirmiş olduğu tecrübeyi esas almaktadır. Acil ve pratik olarak vasıflandırılan bu çözüm ve usûlün aynı zamanda fayda fikri etrafında neşvünema bulması hem bu devrin klişelerini belirlemiş hem de geçmişin okunma ve kurgulanma biçimini tayin etmiştir. Son dönem Osmanlı düşüncesinde irade meselesinin ele alınış biçimini konu ettiğimiz bu çalışma; Tanzimat’la girilen bu yolda yeni bir insan ve yeni bir ahlâk arayışı etrafında ortaya çıkan fikir ürünlerinden hareketle Osmanlı dünyasındaki arayışları II. Meşrutiyet merkez olmak üzere ele almayı hedeflemektedir. İrade meselesi ve etrafındaki kavramların modernleşme boyunca seyrini takip etmeyi ve Osmanlı ulema ve mütefekkirlerinin bu arayışlar esnasında İslâm’a ve Allah-insan ilişkilerine bakışlarında ifadesini bulan itikat, siyaset, tarih ve daha ötesinde “Müslüman” telakkisini tarif etme çabalarını tahlil etmeyi hedeflemektedir.

OKTAY ÖZEL, *Türkiye 1643* (İstanbul: İletişim Yayınevi, 2013), 232 ss. ISBN 978-975-051-198-1

1641 yılında Rum Vilayeti Defterdarı Mehmed Murad Efendi vilâyetinin vergi nüfusunu saymakla görevlendirilir. Yapılacak sayıma göre bölgeden ne kadar vergi toplayabileceğine karar verecektir Osmanlı Devleti. Bu kitap işte bu defterden yola çıkarak yapılan uzun bir soruşturmanın, içine girilen karmaşık bir yolculuğun hikâyesi. 20. yüzyılın sonlarında, Oktay Özel bu ağzı sıkı defteri konuşurmaya, çok yönlü sorgulamaya, içinden çıktığı dönemin olağanüstü koşulları bağlamında tarihselleştirmeye, anlamlandırmaya girişiyor. Türkiye 1643, tarihçi ile malzemesinin ilişkisini iç içe giren paralel hikâyeler olarak ele alan bir deneme. Her ne kadar asıl hikâye 16. ve 17. yüzyılda geçiyorsa, kahramanları sahiciyse de, anlatılan son otuz yılın Türkiye’sinin de hikâyesi.

YILMAZ ÖZTUNA, *93 ve Balkan Savaşları Avrupa Türkiyesi’ni Kaybımız: Rumeli’nin Elden Çıkışı* (İstanbul: Ötügen Neşriyat, 2013), 239 ss. ISBN 978-975-437-948-8

Bütün tarihimizin en büyük kaybı, Rumeli’ni elden çıkarmamızdır. Tuna ve Adriyatik’ten Meriç çizgisine çekilmemiz, iki safhada oldu: 1877-78 Rus Savaşı ve 1912-13 Balkan Savaşı. Bu iki savaşı da

kaybeden Osmanlı Devleti, Rumeli’ni bıraktı ve İmparatorluğun kanatlarından biri koptu. Bu küçük kitabımızda, Osmanlı Türkiye’sinin iki trajik dönüm noktası, geniş okuyucu kitlesi için anlatılmıştır. Türk ve Türkiye düşmanlarının ağlarını nasıl uzun vadede, fakat planla, sabırla ve kararlılıkla ördükleri, İmparatorluk Türkiye’sinin kendisini bu ağlardan nasıl ve niçin kurtaramadığı açıklanmıştır. İhanetler, yetmezlikler, yeteneksizlikler, bazı sahifelerde okuyucuyu bunaltacaktır. Fakat bütün bunlar, tarihimizin ta kendisidir. Bugün için de sonsuz ibret dersleriyle doludur. Anadolu’ya sığınmış bir Türkiye üzerinde aynı planlar düşünülmüş, yürürlüğe konmuştur.

İKRAMI ÖZTURAN, *Elveda* (Ankara: Bilgi Yayınevi, 2013), 520 ss. ISBN 978-975-220-450-8

Bu kitap; Balyoz Davası’ndan dolayı Hasdal Cezaevi’nde tutuklu bulunan İkrami Özturan tarafından; yüreği halen vatan, bayrak ve millet sevgisiyle çarpan duyarlı vatandaşlara, 11 Şubat 2011 tarihinde topluca tutuklanan, elbirliğiyle kendi vatanında esir düşürülen askerlere, Hasdal’da, Silivri’de, Maltepe’de, Hadımköy’de özgürlük ve onur mücadelesi veren Balyoz Davası tutuklularına, vicdan sahibi ve Allah korkusu olanlara, gölgesinden korkanlara, “Du bakalım nolcek?” diyenlere, ellerinde hançer, saplayacak sırt arayanlara, kalemlerinden kin ve nefret damlayanlara, görmez gözlere, işitmez kulaklara, sadakati “sakat” olanlara, “Hukuk bir gün bize de lazım olacaktır” diyenlere, önlerinde ne bulurlarsa yiyenlere, “Yetmez ama evet!” diyenlere, dijital terörü merak edenlere, TSK’dan 50-80 yılın intikamını almaya çalışanlara, TSK’da üniforma giymekte olan 720.648 subay, astsubay, uzman erbaş ve ere, fedakâr, cefakâr, saygıdeğer emekli TSK mensuplarına, koltuk sevdalılarına, dinlenen (!) ancak dinletemeyenlere, yürekleri bizler için çarpan eli öpülesi analara, babalara, ablalara, ağabeylere, onurları için intihar eden merhum subaylara, biz ?Hukuk Gazileri”ne, bizler Hasdal’da iken, vedalaşamadan hakkın rahmetine kavuşan kıymetli büyüklerimize, babaları tutukluyken buruk evlilikler yapan çocuklarımıza, biz tutukluyken 21. yüzyıl Türkiye’ sine merhaba diyen bebeklere ithafen yazılmıştır...

SAYGI ÖZTÜRK, *Örgüt Pazarı* (Ankara: Bilgi Yayınevi, 2013), 336 ss. ISBN 978-975-220-470-6

Yer: Bakanlar Kurulu

Asker kürsüde brifing veriyor...“Sol bir sel gibi akıp gider. Sağ ovayı bir defa bastı mı bataklık haline getirir.”

“Bugün aşırı sol akımlar, memleketi görülür bir şekilde tahrip etmektedir. Ancak, geniş halk kitlelerine dayandığından güç de olsa zaman da yese, bir mücadele olanağımız artık vücut bulmuştur; fakat aşırı sağ akımlar, daha köklü, daha temkinli ve daha sabırlı bir oluşuma girmiştir. Bugün için, 12 Mart’a rastlayan eylemlerini durdurmuş ve kesif bir şekilde taraf kazanma ve örgütlenmeyi pekleştirmektedir. Bir gün zaman ve zemin bulunca geniş halk kitlelerine dayanabileceği için devletimizin ve Cumhuriyetimizin başına çok büyük bir tehlike olarak dikilecektir. Sol ve sağ akımlar için bir benzetme yapacak olursak; sol bir sel gibi akıp gitmektedir, tahribatı vardır, tedbirler alınabilir.

MURAT ÖZYÜKSEL, *Osmanlı İmparatorluğu’nda Nüfuz Mücadelesi* (İstanbul: İş Bankası Kültür Yayınları, 2013), 542 ss. ISBN 978-605-360-761-8

Hikâyesiyle, belgeseliyle, müziğiyle Osmanlı demiryollarının tarihi. Osmanlı ülkesinde demiryollarının inşası, devletin yabancı şirketlere verdiği imtiyazlarla yapılmıştı. İstanbul’dan Bağdat’a uzanan hatların inşası sadece Osmanlı idarecilerinin değil, Ortadoğu’ya ve Hint Okyanusu’na ulaşmak için farklı yol-

lar arayan Avrupalı büyük güçlerin de ilgi odağındaydı. Anadolu ve Bağdat demiryollarının inşası, bir tren hattı yapımının ötesine geçerek bir diplomasi ve nüfuz mücadelesine dönüşmüştü. Osmanlı Devleti'nin karşısında İngiltere, Almanya, Fransa, Rusya, ABD ve Belçika Ortadoğu'da bu demiryolları üzerinden kendi nüfuz alanlarını pekiştirmek için uzun süren büyük bir siyasi, ekonomik ve diplomatik oyuna girişmişti. Döneme ait 300'ü aşkın fotoğraf, resim, harita ve karikatürle zenginleştirilen kitap, altı ayrı ülkenin arşivinden derlenen belgelerle demiryolları üzerinden yürüyen bu mücadelenin meraklı öyküsünü bütün ayrıntısıyla anlatıyor.

PHILIPPA PERRY, *Akıl Sağlığımızı Nasıl Koruruz* [çeviren M. Onur Doğan] (İstanbul: Sel Yayıncılık, 2013), 128 ss. ISBN 978-975-570-608-5

Herkes beden sağlığının önemini kabul eder: Akıl sağlığı da en az o kadar önemli değil midir? Modern hayat bizi büyük bir stres altına sokar; insanın kendisini sakin, huzurlu ve yeni deneyimlere açık hissetmesi çok zordur. Psikoterapist Philippa Perry bu kadar yıpranmadan ve çok fazla tatminsizlik yaşamadan da hayatımızı sürdürebileceğimizi gösteriyor. Zihinlerimizin nasıl işlediğini açıkladıktan sonra direncimizi artırmak, derinlik duygumuzu güçlendirmek ve yaratıcılığımızı yükseltmek için tasarlanmış egzersizler öneriyor. Bu kitap, aynı anda hem insan zihninin parlak bir açıklamasını hem de hayatın önümüze çıkardığı pek çok engelle mücadele etmenin yolunu sunuyor.

MUAZZEZ PERVAN, *İlerici Kadınlar Derneği (1975 - 1980)* (İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları, 2013), 560 ss. ISBN 978-975-333-289-7

Güvenlik için o sıralarda pek çok insanın yaptığı gibi İKD' ye ait bu belgeleri imha etmek yolu denenebilirdi. Ama bu yol seçilmedi. Bütün bu evraklar şehir merkezinde, Nişantaşı'nda bir evde bulunuyordu. Güvenli yer, Ayşe'nin anne ve babasının İstanbul dışında Tuzla'da oturdukları bahçeli bir evdi. Önce yaşlı anne ve babanın izni alındı. O dönem pek çok anne ve baba gibi onlar da bu riski göze aldılar. Sorun şimdi şehrin göbeğinden bu evrakları, askerlerin sık sık arama yaptıkları, sıkıyönetim altındaki bu şehirde Nişantaşı'ndan yaklaşık 30 km. uzağa taşımaktı. İçi tika basa evrak ve dergi dolu en az 20 büyük kutuyu apartmandan bile dışarıya çıkarmak tehlikeliydi. O zaman, içlerinden birinin sözümlü ona evden taşınmasına ve ev eşyası yüklü kolilerin içine bu evrakların yerleştirilmesinin en iyi yol olacağı düşünüldü. Kuşkusuz sıkı bir aramada belgeler bulunurdu, ama görünüşü kurtarmak üzere ev eşyası taşıyacak bir kamyonet kiralandı. Ve Ayşe, kamyonla birlikte eşyaları! Anne ve babasının evine götürdü ve yerleştirdi. Aradan yıllar geçti. Evin bodrumunu su bastı, evrakların bir bölümü hasar gördü. Bahçeli ev yıkılıp yerine apartman yapıldı ve evraklar bu sefer o apartmanın bodrumuna taşındı." Bugünden bakınca, bu belgeleri korumak için verilen çabanın nedeni aslında kendi tarihimizi korumaktı. Bu belgelerin varlığı, her şeyden önce geçmiş bir deneyimi daha iyi değerlendirmeye ve kadın hareketinin geçmişinin bir parçası olan İKD'nin tarihinin unutulmamasına katkıda bulunmaktı. Sonuçta 40 yıl sonra bu hayalimizi gerçekleştirilmiş bulunuyor. Sanıyoruz ki bu kitap, kadın tarihi çalışmalarına gerçekten değerli bir katkı sağlayacaktır ve aynı zamanda bu tarihi yaratan binlerce İKD üyesi kırmızı çatkılı kadını da onurlandıracaktır.

GERTRUDE REINISCH, *Hayaller Kervanı* [çeviren Nedim Sipahi] (İstanbul: Homer Kitabevi ve Yayıncılık, 2013), 302 ss. ISBN 978-994-448-346-9

Nedim Sipahi: "Wanda Rutkiewich'in yaşamı salt bir kadın dağcının hayat hikâyesi değil, aynı zamanda özgürlüğü ve hayalleri uğruna tüm güçlülere direnmesini bilen bir kişilikte şekillenen azmin, tut-

kunun ve iradenin özgün bir duruşu, bir meydan okuyuşu. Wanda Rutkiewicz'in hayatının dolambaçlı ve çetin rotasıyla, kadın ya da erkek olalım, her birimizin yaşam kervanının oluşturduğu farklı izler, ister istemez kesişmekte. Onun gibi hayallerinin peşinden özgürce gidebilme cesaretini gösterebilenlerse, menzili hepimiz için daha ötelere taşıyacaklar. Hayaller kervanı hep ilerleyecek. Wanda gibi yürekli insanların anıları, bu kervanın hep en önünde yürüyecekler. Hayalleri dağların özgür doruklarından yolumuzu aydınlatarak..."

ERIC RIES, *Yalın Yeni Girişim* [çeviren N. Ece Elgin] (İstanbul: Homer Kitabevi ve Yayıncılık, 2013), 318 ss. ISBN 978-605-562-505-4

Harvard Business School'dan girişimcilik profesörü Tom Eisenmann: "Ries, yeni girişimleri çevreleyen belirsizlikten oluşmuş sisi nasıl delip geçeceğimizi gösteriyor. Yaklaşımı çok özenli; tavsiyeleri pratik ve sahada kanıtlanmış. *Yalın Yeni Girişim*, girişimcilikle ilgili düşünme şeklimizi değiştirecek. Yeni girişimlerin başarı oranının yükselmesi küresel ekonomik büyümeyi arttırmada yıllardır yazılmış yönetim kitaplarından daha fazla işe yarayabilir."

SHEILA ROWBOTHAM, *Yeni Bir Çağ Hayali: Yirminci Yüzyılı Yaratan Kadınlar* [çeviren Suğra Öncü] (İstanbul: Sel Yayıncılık, 2013), 360 ss. ISBN 978-975-570-613-9

Yirminci yüzyılın başında kadınlar cinsellikten özgür aşka, vatandaşlık haklarından demokrasiye, annelikten ev işine gündelik hayatın her alanında yaşadıkları sorunlardan nasıl toplumsal bir dönüşüm yaratabileceklerini tartışıyorlardı. Kadınların "modern" bireylere dönüştüğü bu tarihi kesit hâlâ tek bir soru sorduruyor: Bugün, yüz yılı aşkın bir süre sonra daha iyi durumda mıyız? *Yeni Bir Çağ Hayali, Yirminci Yüzyılı Yaratan Kadınlar*, göçün ve kentlerin yeniden şekillenişinin, küresel ticaretin, seri üretimin damgasını vurduğu 1880'lerden başlayarak Birinci Dünya Savaşı'na giden süreçte kadınların uyanış ve bilinçlenme arayışlarını tüm yönleriyle sergilerken, '60'lardan itibaren yeni teorilerle daha güçlü bir biçimde sahneye çıkan feminist hareketin tohumlarının atılış öyküsüne de tanıklık ediyor. Yirminci yüzyıla, kadın hareketinin geçirdiği evrelere, yarattıkları dönüşümle günümüzün toplumsal cinsiyet algısını tahminlerinin ötesinde şekillendirmiş bu kadınların mücadelesine, yalnızca yazdıklarıyla veya sansasyonel eylemleriyle öne çıkanların değil, bir köşesinden harekete dahil olmuş kadınların, günlük yaşam hayalcilerinin ve maracılarının hayatları üzerinden de bir kez daha bakmak gerekiyor.

REINER STACH, *Kafka I: Karar Yılları* [çeviren Sezer Duru] (İstanbul: Sel Yayıncılık, 2013), 660 ss. ISBN 978-975-570-625-2

Dünya edebiyatının en önemli yazarlarından Franz Kafka üzerine sayısız inceleme ve kitap yayımlanmış olmasına rağmen, Kafka'nın varoluşunun merkezine uzanan kapsamlı bir biyografi yoktur. Dünyanın en önemli Kafka uzmanları arasında olan Reiner Stach söz konusu açığı bu çalışmayla kapatmayı başardı. Çalkantılı bir dönemde yaşamış olan Praglı sigorta memuru Franz Kafka yapıtlarıyla dünyanın her köşesinde günümüze kadar süren kültürel bir şok dalgası nasıl yaratabilmiştir? Stach bu sorunun yanıtını, yazarın yapıtlarını, mektuplarını ve özel hayatıyla ilgili tüm belgeleri titizlikle inceleyerek yanıtlıyor. Kafka dünyasının atmosferine panoramik bir bakış sunan bu biyografi, yazarın gündelik yaşamının izlediğini çizerken okura sanki bir film izlediği duygusunu veriyor.

NECDET SARAÇ, *Yavuz Selim'in Akıl Babası İdris-i Bitlisi* (İstanbul: Cem Yayınevi, 2013), 173 ss. ISBN 978-975-406-912-9

Bazı Kürtlere göre “Büyük diplomat”, hatta bazılarının göre Kürtlerin Nizam-ul Mülk’ü; ama kimilerine göre de “taşeron”, hatta “Kürtlerin devlet olamamasının” en önemli nedenlerinden biri. Tam bir “iblis”. Nuri Dersimli’ye göre tereddütsüz “hain”. Resmi Osmanlı tarihine hatta T. C. Kültür Bakanlığı kitaplarına göre ise “ülkeye hizmet etmiş çok değerli bir kişi”... Aleviler açısından ise İdris-i Bitlisi, yazdıklarıyla ve yaptıklarıyla Osmanlı katliamlarına meşruiyet kazandıran, onbinlerce Alevinin/Kızılbaşın kılıçtan geçirilmesini sağlayan büyük bir zalim... O, aynı zamanda XVI. yüzyılın ilk yarısında Anadolu’nun Sünnileşmesinde ve sonrasında Sünniliğin kurumsallaşmasında ciddi rol oynamış, “fetvalar, fermanlar ve kitaplar” aracılığı ile yüzlerce yıldır devam eden Kızılbash düşmanlığını Osmanlı sarayı penceresinden kaleme alan Hamza Efendi, İbn Kemal ve Ebusuud gibi ulemanın en önünde olan birkaç kişiden biridir... O Yavuz Selim’in “akıl babası”dır...

NUSRET SENEM, *MİT’in Çiller Örgütü Raporu* (İstanbul: Kaynak Yayınları, 2013), 288 ss. ISBN 978-975-343-758-5

MİT’in 1996 tarihli “Çiller Örgütü” Raporu ilk kez tam metin olarak bu kitapta yer alıyor. Rapor, MİT Müsteşarı Sönmez Köksal tarafından imzalanarak “Başbakanlığa” “Kişiyeye Özel” damgası vurularak teslim edilmiştir. Rapor, Tansu Çiller, Fethullah Gülen, Mehmet Ağar, Mehmet Eymür ve Abdullah Çatlının derin ilişkilerini gözler önüne seriyor. Raporun ortaya koyduğu görüşe göre, Çiller Örgütünde görev alanların büyük çoğunluğu şimdi Tayyip Erdoğan, Abdullah Gül ve Fethullah Gülen ile birlikte.

MUSTAFA SOLAK, *Atatürk’ün Bakanı Şükrü Kaya* (İstanbul: Kaynak Yayınları, 2013), 472 ss. ISBN 978-975-343-770-7

Şükrü Kaya, 1927’den 1938’in sonuna kadar “Atatürk’ün İçişleri Bakanı” sıfatıyla ülkesine hizmet etti. Modern Belediyecilik anlayışını yerleştirdi. Toprak Reformu yasa tasarıları hazırladı. Ekonomik ve siyasal bağımsızlığın gereği olarak Devletçiliği benimsedi. Laikliğin kurumsallaşması için; Ağa, hacı, hafız, efendi, bey, paşa gibi unvanların kaldırılmasına, bazı kisvelerin giyilmeyeceğine, ulusal bayramlar ve tatillerin kabulüne dair yasaların çıkarılmasına öncülük etti.

BARIŞ SOYDAN, *Türkiye’de Anarşizm* (İstanbul: İletişim Yayınevi, 2013), 396 ss. ISBN 978-975-051-130-1

Kökleri iki asır öncesine uzanan anarşizm, Türkiye’de ancak 1986’da yayımlanan Kara dergisiyle ve peşi sıra şekillenen anarşist hareketle varlık kazanabildi. Neden? Anarşizm Türkiye’de neden bu kadar geç tanındı, yayıldı? Cumhuriyet tarihi boyunca, nasıl oldu da bir tane bile anarşist aydın çıkmadı? Bu gecikmenin Türkiye solu için anlamı nedir? Anarşizm neden 1916’da, ‘76’da değil de, ‘86’da doğdu? Bu gecikmenin sebeplerini, akademisyenlerden aktivistlere, dönemin ve bugünün tanıklarıyla enine boyuna konuşan gazeteci Barış Soydan, yakın dönem siyasal tarihimizi ve günümüzün öne çıkan konularını, daha önce ele alınmamış bir açıdan sunuyor. Sorulara verilen yanıtlarda, vicdani ret, LGBT, ekoloji gibihareketlerin Türkiye’deki doğumunda ve yükselişinde anarşizmin payını görme şansı da buluyoruz, post-yapısalcı anarşizm, yeşil anarşizm, Kürt meselesine odaklanan anarşizm, feminist hareket içinde anarşizm, toplum-

salcı anarşizm, isyancı anarşizm, İslami anarşizm gibi farklı anarşist akımları da...Bu noktada bir soru daha beliriyor: Türkiye’de muhalif solumün değişip zenginleşmesine büyük katkıları yapan anarşizm, aradan geçen çeyrek yüzyılda neden yaygın bir siyasal harekete dönüşemedi? Soydan’ın sorularını yanıtlayan isimler, verdikleri cevaplarla Türkiye’de sol siyasetin dününe ve bugününe dair çok çarpıcı bir tabloya koyuyorlar.

REINER STACH, *Kafka 2: Kavrama Yılları* [çeviren Sezer Duru] (İstanbul: Sel Yayıncılık, 2013), 720 ss. ISBN 978-975-570-624-5

Dünya edebiyatının en önemli yazarlarından Franz Kafka üzerine sayısız inceleme ve kitap yayımlanmış olmasına rağmen, Kafka’nın varoluşunun merkezine uzanan kapsamlı bir biyografi yoktur. Dünyanın en önemli Kafka uzmanları arasında olan Reiner Stach söz konusu açığı bu çalışmayla kapatmayı başardı.Çalkantılı bir dönemde yaşamış olan Praglı sigorta memuru Franz Kafka yapıtlarıyla dünyanın her köşesinde günümüze kadar süren kültürel bir şok dalgası nasıl yaratabilmiştir? Stach bu sorunun yanıtını, yazarın yapıtlarını, mektuplarını ve özel hayatıyla ilgili tüm belgeleri titizlikle inceleyerek yanıtıyor. Kafka dünyasının atmosferine panoramik bir bakış sunan bu biyografi, yazarın gündelik yaşamının izleğini çizerken okura sanki bir film izlediği duygusunu veriyor.

MARCIA STEVENS, MALCOLM STEVENS, *Against the Devil’s Current: The Life and Times of Cyrus Hamlin* (İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayınevi, 2013), 544 ss. ISBN 978-605-423-893-4

“This is the life of a determined man whose name should be included in any list of outstanding individuals of the nineteenth century. Cyrus Hamlin was much more than a dedicated missionary. He was a revolutionary educationalist who wanted learning to be a balance between the skills of the hand and the skills of the mind... No detail escaped this self-taught engineer who trained his students to bake bread which delighted the wounded from the Crimean War and who also invented primitive washing machines to deal with their blood and filth sodden uniforms unchanged since the battlefield. Deservedly, it was the whiff of newly baked bread that led Christopher Robert to land perchance at Bebek and so to meet Hamlin. From this encounter came the money with which to found Robert College which is now the University of the Bosphorus.Hamlin had to fight the Ottoman government and the Mission Board in order to achieve his college only to hand it over to his son-in-law: but he was to become President of other foundations yet. He lost two loved wives but wisely married a third and continued to have children; and if he lost his favourite young he had reason to be proud of his many surviving progeny. There was no shortage of misfortunes for him to rise above, perhaps because he was quick to take advantage of his chances. He was a man of absolute rectitude, a natural disciplinarian who was able to thwart brigandly Montenegrin labourers bent on murder and, far more dangerous, the self-righteousness of a bigoted professor. But he was also a sharp-witted and a sharp tongued no-nonsense fellow who got on well with the British Embassy and residents, whose sons were among the earliest enrolled at his college. It was natural that his fellow missionaries should find him difficult because he did not behave according to the rules, least of all when he made his original foundation by the sea at Bebek prosperous by commercial enterprise and so able to support its penniless students, many from the Anatolian hinterland.... One of the delights of this book is its revelation of the fun that he had with his children, romping around on all fours between the hundred jobs he succeeded in doing each day.” Godfrey Goodwin

TUGAY ŞEN, *Atatürk ve Teşkilatçılık* (İstanbul: Kaynak Yayınları, 2013), 192 ss. ISBN 978-975-343-765-3

Atatürk'ün hayatı, teşkilat hayatıdır. "Hürriyet" için, ilk gizli teşkilatını kurdu. İstibdata karşı Vatan ve Hürriyet Cemiyeti'ni kurdu. Emperyalizme karşı bağımsızlık savaşını kazanmak için Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti'ni kurdu. Devrimi devamlı kılmak, Cumhuriyet'i korumak için Cumhuriyet Halk Partisi'ni kurdu. Ve ölmeden önce her şeyini partisine bağışladı.

İşte Atatürk'ten teşkilat dersleri:

Halkı kimin, nerede örgütleyeceğinin doğru tespiti

Benmerkezciliğin reddi

Atatürk devrimcisi olmak, teşkilatlı olmaktır

Günümüz aydınının açmazı: Teşkilatsızlık

Partisiz Atatürkçülük olur mu?

ENZO TRAVERSO, *Savaş Alanı Olarak Tarih* [çeviren Osman S. Binatlı] (İstanbul: Ayrıntı Yayınları, 2013), 224 ss. ISBN 978-975-539-731-3

1989 yılının 9 Kasım'ında Berlin Duvarı'nın yıkılışıyla, XX. yüzyıl birdenbire duruverdi. Daha bir gün öncesine kadar şimdiki zamanda çırpınıp duran her şey aniden tarihe karışmış gibiydi. Bu kesintiden derinden etkilenen tarihyazımı, paradigmasını gözden geçirmek, yöntemlerini sorgulamak, alanlarını yeniden tanımlamak zorunda kalacaktı. Soğuk Savaş'ın donmuş bölünmeleri, yerlerini "akışkan" bir dünyaya bırakıyordu. Yeni küresel tarihçilik ise, bloklar hâlinde bölünmüş bir yüzyıldan çok, gezegen ölçeğinde ekonomik mübadele ağlarına, demografik geçişlere, kültürel melezleşmelere ilgi duymaktaydı. Uzun döneme odaklanmış olan yapısal tarih, olumsuzlukları ve muammalarıyla birlikte olayın gölgesinde kaldı. Son olarak, bellek, geçmişin algılanışının ayrıcalıklı bir prizması hâline geldi. Bu bellek, tarihin atölyesine girer girmez, XX. yüzyılın resmini bir zorbalıklar ve kurbanlar çağı olarak yeni baştan çizdi. Enzo Traverso *Savaş Alanı Olarak Tarih* kitabında, günümüzdeki tarihyazımsal tartışmaların merkezinde yer alan büyük ve hızlı dönüşümleri ustalıklı ve bir o kadar da eleştirel bir tarzda ele alıyor. Yine bu kitapta, büyük yorumsal kategoriler, eskiler (devrim, faşizm) kadar yeniler (biyoiktidar) de irdeleniyor ve böylece bu kategorilerin hem verimlilikleri hem de sınırlılıkları gözler önüne seriliyor. Önce Şoah'ın soykırımların paradigması olarak kullanılmalarını inceleyerek, ardından entelektüel tarihin iki büyük izleğini, Yahudi sürgünü ile siyah diasporayı kıyaslayarak, tarihsel karşılaştırmacılığı sorguluyor yazar. Son olarak, günümüzde XX. yüzyıla ilişkin her öyküleme girişimini etkileyen, tarih ile bellek arasındaki, yani mesafe alma ile yaşanmışın duyarlılığı arasındaki iç içe geçişleri çözümlüyor. Mealen "Tarihçiyi çevreleyen ve tarihçinin içinde yer aldığı olaylar, görünmez bir mürekkep olarak anlattığı hikâyesinin temelini oluşturur" diyen Walter Benjamin'in izinden yürüyen Enzo Traverso, bu kitabıyla aslında bize günümüzü anlamının anahtarlarını sunuyor.

AHMET TETİK, MEHMET ŞÜKRÜ GÜZEL, *Osmanlılara Karşı İşlenen Savaş Suçları (1911-1921)* (İstanbul: İş Bankası Kültür Yayınları, 2013), 548 ss. ISBN 978-605-360-768-7

Tarih boyunca pek çok büyük devletin tanımlamaya çalıştığı savaş suçu kavramı 1864 Cenevre Sözleşmesi'yle ilk kez uluslararası düzeyde tanındı. Yıllar içinde bu sözleşmeyi bütünleyen bir dizi sözleşme daha imzalandı. Ulusal Kızılhaç ve Kızılay dernekleri de zamanla ve bu sözleşmelerin ruhu doğrultusunda uluslararası bir komite çatısı altında toplandı. Osmanlı Devleti ilk aşamalarından itibaren bu süre-

cin bir parçasıydı. Ancak Osmanlılar için bu sistemin ciddi biçimde sınanması 1911’de Trablusgarp Savaşı’yla başladı. Ertesi yıl çıkan Balkan Savaşları’nda da onu izleyen Birinci Dünya Savaşı’nda da sürdü. Bu on yıl boyunca Türk asker sivil ve esirlere yönelik savaş suçları ve hak ihlalleri sonradan Kızılay adını alacak olan Hilal-i Ahmer Cemiyeti ile Uluslararası Kızılhaç Komitesi arasında uzun yazışmalara konu oldu. Bu eser kapsamlı bir giriş bölümüyle savaş suçu kavramının doğuşu ve gelişmesini inceliyor. Kızılay ve Uluslararası Kızılhaç örgütü arşivlerinden derlenmiş 1915-1921 dönemine ait yüzlerce belgeyi okuyucuya sunarak Osmanlılara karşı işlenen savaş suçlarının ve bunlara karşı Uluslararası Kızılhaç Komitesi’nin tepkisini gözler önüne seriyor.

MEHMET ALI TUĞTAN, *Kore Savaşı* (İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, 2013), 224 ss. ISBN 978-605-399-287-5

Türkiye’nin askerî ve siyasi tarihinin önemli olaylarından biri olan Kore Savaşı, Mehmet Ali Tuğtan’ın derlediği bu kitapta, savaşın toplumsal düzeyde yarattığı sonuçları, savaşanlar tarafından nasıl algılandığı, siyasal iktidarın savaşı toplum katında nasıl meşrulaştırdığı gibi sorulara bütünsel bir bakış açısıyla ele alınmaktadır. Kore Savaşı: Uzak Savaşın Askerleri, Türkiye’nin siyasal tarihi açısından, çok partili dönemin başlangıcına ve bu savaşın süreçteki yerine; siyasal psikoloji açısından ise Soğuk Savaş’ın toplumsal yansımalarına ve savaş algısına değinmektedir. Uluslararası ilişkiler hususunda asker gönderme kararıyla Türkiye’nin dış politikadaki amaç ve sonuçlarına değinirken; askerî tarih bağlamında da savaşı, ordunun dönüşümünü ve stratejik ilişkileri değerlendirir. Kore Savaşı üzerine yapılmış akademik çalışmaların kısıtlılığı gidermek adına hazırlanan bu derleme, 2010 Aralık ayında düzenlenen “60. Yılında Kore Savaşı” konulu toplantıya ve burada sunulan tebliğlere dayanarak hazırlanmıştır. Birbirinden ayrı disiplinlerin yaklaşımıyla ortaya çıkan çalışmalar, hem farklı bakış açıları ortaya koymakta, hem de farklı değerlendirmeler sunmaktadır.

HÜNER TUNCER, *Metternich’in Osmanlı Politikası* (İstanbul: Kaynak Yayınları, 2013), 192 ss. ISBN 978-975-343-656-4

Bu kitap, Avusturya Başbakanı Metternich hakkında ülkemizde yapılmış ilk monografik çalışma. Avrupa’da XIX. yüzyılın ilk yarısında tutuculuğun simgesi olarak gösterilen Metternich’in bazı görüşleri şöyle:

“Hükümet, devrimci güçleri bastırmalı ve bunlara karşı savaşmalı. 1832’de Avrupa’da tek bir ciddi sorun vardır; o da devrimdir.”

“Devrimler, halk yığınlarının zenginleri soyma girişimleri ve bir doğa felaketidir.”

“Osmanlı Devleti’nde, insan zekâsı lüks uğruna yok edilmiştir. Devletin tüm sosyal yapısı, ruhun ve kalbin asil duygularının dışlanması pahasına, fiziki zevkleri tatmin etmeye yönelik olarak kurulmuştur.”

OSMAN TURAN, *Selçuklular Tarihi ve Türk-İslam Medeniyeti* (İstanbul: Ötüken Neşriyat, 2013), 542 ss. ISBN 978-975-437-470-4

Türkiye Tarihi’nin cihanşümül Osmanlı Devleti’nden önceki devresini anlatan bu değerli kitap, kendisinden sonraki bütün tarih araştırmalarına metot ve muhteva olarak kaynaklık edecek bir baş eser olacaktır. “Türkler, İslâmiyet’i umumî ve millî din hâline getirince Altay dağlarından Akdeniz kıyılarına ka-

dar cihanşümul Selçuklu İmparatorluğu'nu kurmuşlardır. Bu suretle İslâm dünyasına hâkim olan, Yakın-Şark'ı ve hususiyile Anadolu'yu Türkleştiren Selçuklular, İslâm dünyasına ırkî, siyasi, iktisadî, içtima ve kültürel yeni müessese ve unsurlar getirerek İslâm medeniyetini çöküntüden kurtarıp ona taze bir kan ve hayatîyet vermişler; çeşitli kavim, din ve mezhepler arasında vücuda getirdikleri yeni nizamı, meydana çıkan yeni devletler ile dört asır sürdürmüşlerdir.”

M. ÇAĞATAY ULUÇAY, *Atçalı Kel Mehmed* (İstanbul: Ötüken Neşriyat, 2013), 176 ss. ISBN 978-975-437-936-5

Osmanlı İmparatorluğunda türeyen Celâliler ve Eşkiyalar hakkında henüz derli toplu bir eser yazılmamıştır. Fakat muhtelif yerlerde ve zamanlarda ayaklanan Celâliilere ve Eşkiyalara dair eserler yayınlanmıştır. Osmanlı İmparatorluğu'nda türeyen Eşkiyaları öğrenmek için, birer birer; vakanüvis tarihlerini ve hususî tarihleri taramak ve incelemek icap etmektedir. Vakanüvis tarihlerinde XVI. XVII. ve XVIII. yüzyıllarda ayaklanan Eşkiyalara dair oldukça önemli bilgiler vardır. Fakat iş XIX. yüzyıldaki Eşkiyalara gelince, durum karanlık bir safhaya girer. Gerçi Cevdet Paşa, bu asrın Çeyrek devri Eşkiyaları hakkında bazı faydalı bilgiler vermektedir, fakat bu çok kısa ve kifayetsizdir. Onun zeyli olan Ahmet Lütfi Efendi tarihinde de durum aynı gibidir. Bu yazdığımız tarihler, bu alanda XIX. yüzyılın tek kaynağı sayılırlar. Diğer yüzyıllara göre XIX. yüzyılın kaynakları zengin olmadığından bu asrın Eşkiyaları da diğer yüzyıllardakiler kadar bilinmez ve tanınmazlar. Hâlbuki bu yüzyılda türeyen Eşkiyaların kendilerine has özellikleri vardır. Meselâ konumuzu teşkil eden Atçalı Kel Mehmed bunlardan biridir. Evet, o da, Ahmet Lütfi Efendinin tarihinde, daha evvelkiler gibi; eşkiya, hırsız namussuz bir cani olarak gösterilmiş, bu yüzden fermanlı ilân edilerek öldürülmüştür. Ama Kel Mehmed neler yapmıştır da ölüm cezasına çarptırılmıştır? Asıl cevabı aranacak soru budur. İşte eserde tam da bu sorunun cevabı verilmeye çalışılmaktadır.

MONIQUE WITTIG, *Straight Düşünce* [çeviren Leman Sevda Darıcıoğlu, Pınar Büyüktaş] (İstanbul: Sel Yayıncılık, 2013), 128 ss. ISBN 978-975-570-620-7

Monique Wittig, Kadın Özgürlük Hareketi dendiğinde şüphesiz akla gelen ilk isimlerden biridir. 20. yüzyılın ikinci yarısına damgasını vurmuş Wittig'in ününün esas nedeni edebi eserleri olsa da kuramsal metinleri, onu cinsiyet politikaları ve dil konusunda en önemli çağdaş düşünürlerden biri yapmaktadır. Bugüne dek Türkçede yalnızca “Lezbiyenler kadın değildir,” cümlesiyle anılan Wittig'in görüşleri ilk kez Straight Düşünce ile bütünlüklü bir biçimde aktarılıyor. Queer Tahayyül'ün serisinin çerçevesi ve politik söyleminin oluşmasında belirleyici isimlerden Wittig'in ortaya attığı düşüncelerin bugün hâlâ önemini koruduğunu, kuramından politik bir mücadele aracı inşa edilebileceğini düşünüyoruz.

H. C. SEPPINGS-WRIGHT, *Trablusgarp ve Balkan Savaşlarında Hilal Altında İki Yıl* [çeviren Derin Türkömer] (İstanbul: İş Bankası Kültür Yayınları, 2013), 296 ss. ISBN 978-605-360-798-4

Osmanlı İmparatorluğu Birinci Dünya Savaşı'ndan önce, birbirinden binlerce kilometre uzaklıkta ve farklı iklim şartlarına sahip iki bölgede peş peşe savaşmak zorunda kalmıştı. Trablusgarp ve Balkanlar. Yenilgilerle sonuçlanan bu iki savaşı Batı dünyası da büyük bir ilgiyle takip eder. Avrupa gazeteleri cephelerin her iki tarafındaki muhabirlerin sıcağı sıcağına yolladığı haberler, fotoğraflar ve çizimleri kısa sürede okuyucuyla buluşturur. İngiliz gazeteci H.C. Seppings-Wright da bu muhabirler arasındadır. 1911'de

Trablusgarp'a Central News'un, 1912'de Balkanlar'a The Illustrated London News'un muhabiri olarak gider. Savaşın gerçeklerini ve yaşananları Türklerin cephesinden aktaran Seppings-Wright, önce Trablusgarp'la ve Trablusgarplılarla, sonra da Türklerle kurduğu gönül bağı yazılarında açıkça ifade etmekten kaçınmaz. Muharebe alanlarında ve cephe gerilerinde yaşayarak, ayrıntılı tasvirlerle örülü gözlemlerini kalemle alır. Tasvirleri yazıyla sınırlı değildir: Fotoğraf çeker, karakalem ve suluboya resimler yapar, eskizler çizer.

SİBEL YARDIMCI, ÖZLEM GÜÇLÜ, *Queer Tahayyül* (İstanbul: Sel Yayıncılık, 2013), 432 ss. ISBN 978-975-570-611-5

Queer kelimesi Türkçede garip, tuhaf, yamuk gibi anlamlara geliyor. Bunun yanı sıra argoda “ibne” demek. Queer kuramının merkezinde de acayip, tuhaf, yamuk, anormal, iğrenç, aşağılık olana; normatif alanın dışında kalana; bu alanın dışında bırakılana; normu ihlal edene bir gönderme ve bu “kötüyü”, “anormali” yeniden anlamlandırma imkânı yatıyor. Önemli olan, queer kuramını LGBT'lere özgü bir kimlik politikası olarak okuma tuzağına düşmemektir – en azından bizim tercih ettiğimiz queer okuması buna direnmekte, daha ziyade bir kimliksizleşme önerisi olarak ortaya çıkmaktadır. “Normali”, normalliği kuran normların kuruluş ve işleyiş yapısını sorgularken amacı kenarda kalanın merkeze çağrılması değil, bizzat merkezin darmaduman edilmesidir. Bu derlemede bir araya getirilen metinlerin seçiminde, bu “kimliksizleşme” vurgusuyla birlikte konu çeşitliliği yansıtılmaya çalışılmış. Bununla birlikte, alanda öne çıkan isimleri okuyucuyla tanıştırmak amaçlanmıştır.

KADIR YILDIRIM, *Osmanlı'da İşçiler (1870-1922)* (İstanbul: İletişim Yayınevi, 2013), 390 ss. ISBN 978-975-051-161-5

Osmanlı İmparatorluğu'nda işçilerin niteliği, bir sınıf olarak varlıkları ve eylemleri, tarih araştırmalarında çeşitli tartışmalara konu olmuştur. İşçi sınıfının sendika, sandık, komite gibi kendi örgütlerine değil de ağırlıklı olarak partilerin ve lider kadroların hikâyelerine odaklanan tartışmalardır bunlar. Kadir Yıldırım Osmanlı'da İşçiler (1870-1922)'de bu perspektifi de içererek ama asıl 'Osmanlı Proletaryası'nın kendi pratiklerine odaklanarak Osmanlı işçi sınıfı tarihinin yazımına yeni bir katkı sağlıyor. Yıldırım, önce Osmanlı'da çalışma hayatının genel yapısını çiziyor, işçi örgütlenmelerine ve işçi hareketlerine bakıyor; işçilerin hangi sektörlerde çalıştıklarını, işgücünün yapısını mercek altına alıyor. Ardından çalışma hayatındaki yasal düzenlemeleri boykot, grev, iş bırakma gibi işçi direnişleri açısından kapsamlı bir şekilde inceliyor. Böylece karşımıza, yapısı, niteliği, çalışma koşulları, örgütleri ve grevleriyle değerlendirilmiş, kapsamlı bir Osmanlı işçi sınıfı resmi çıkarıyor.

MEHMET ALI YILDIRIM, *Dersaadet Sanayi Mektebi* (İstanbul: Kitabevi Yayınları, 2013), 220 ss. ISBN 978-605-539-766-1

Osmanlı Devleti'nin dönüşüm sürecindeki en önemli sıkıntılarının başında -her alanda- yetişmiş insan gücü eksikliği gelmekteydi. Nitekim Sanayi Mektebi'nin kuruluş gerekçesi de başta İstanbul'da bulunanlar üzere sanayi erbabının yeterli bilgi ve teknikten yoksun olması sebebiyle çoğu sanayi ürününün Avrupa'dan ithal edilmesi veya oradan gelenler tarafından Osmanlı topraklarında üretilmesiydi. Dolayısıyla Osmanlı sanayileşme hamlesinin sivil mesleki eğitime yansması olarak büyük ümitler bağlanan

mektepe, bu zaafiyetin önünü almak adına tesis edilmişti. Buradan mezun olanlar vasıtasıyla esnafın kendini güncelleyeceği ve Batı'nın kaliteli ürünlerinin yine orada kullanılan metot ve teknoloji ile ülke içerisinde imal edileceği tasavvur edilmişti. Mektepe, bu itibarla 1868 yılında açıldı ve devlet yıkılana kadar zaman zaman güncellenen nizamnâmeler doğrultusunda faaliyet gösterdi. Bu bağlamda Osmanlı'nın modernleşmeye yönelik çabaları Dersaâdet Sanayi Mektebi özelinde çalışmamıza konu olmuş, oldukça önemli bir misyon yüklenen mektebin gelişimi, amacı çerçevesinde ve mesleki eğitimin gelişimi noktasında ele alınarak detaylı bir şekilde ortaya koyulmaya çalışılmıştır.

ALİ YILMAZ, *Kara Arşiv* (İstanbul: Metis Yayınları, 2013), 264 ss. ISBN 978-975-342-868-2

Kara Arşiv 12 Eylül 1980 Darbesi'ni takip eden yıllarda, başta Mamak, Metris, Diyarbakır olmak üzere tüm Türkiye'de, askeri iktidarın cezaevlerinde ürettiği ve uyguladığı "kapatma, yıldırma ve yeniden şekillendirme" politikalarını ele alıyor. Cezaevi idarelerinin "keyfi ve münferit" gibi görünen uygulamalarının aslında ne denli organize, sistematik ve bilinçli olduğunu ortaya koyan araştırmacı Ali Yılmaz, geniş bir arşiv taraması ile bizzat birinci ağızdan tanıklıklara yer veriyor.

YUSUF ZİYA YÖRÜKAN, *İslâm Dini ve Mezhepleri Tarihi 4: Felsefe ve Eylem Olarak Tarikatçılık* (İstanbul: Ötüken Neşriyat, 2013), 248 ss. ISBN 978-975-437-928-0

Prof. Yörükân'ın çeşitli tarihlerde yayımlamış olduğunu yazılardan oluşmakta olan bu kitap, felsefi eğilimli ve eylem ağırlıklı olmak üzere iki tür tarikat anlayışından bahsetmektedir. Birinci grupta İhvan-ı Sâfâ ve Şeyh Sühreverdî tarikatçılığı, ikinci grupta ise İlyas Baba, Baba İshak, Hacı Bektaş-ı Veli, Sarı Saltuk ve Şeyh Bedreddin gibi tarikatçılar incelenmiştir. Eserin sonuna, Prof. Yörükân'ın İslâm dinini öğrenecek ve öğretecek olanları uyarmak üzere yazdığı iki yazı ile Prof. Hilmi Ziya Ülken'in yazarımızın ve fatı dolayısıyla yazmış olduğu bir yazısı eklenmiştir.

AHMET YÜKSEL, *2. Mahmud Devrinde Osmanlı İstihbaratı* (İstanbul: Kitap Yayınevi, 2013), 568 ss. ISBN 978-605-105-113-0

Osmanlılar, kuruluş yıllarından itibaren istihbarattan istifade ettiler. İstifade şekli zaman ve şartlara göre değişti. Bazen saltanat mücadeleleri etrafında, kimi zaman diplomasi sahasında, ama en çok askerî hareketlilik sırasında. Osmanlı eliti, etraflarında veya sınırlarının ötesinde gelişen askerî-siyasî olaylardan bir şekilde haberdar olmaya çalıştı, büyük güç olmanın bir yansıması, hayır, zorunluluğu olarak... Beklenmedik kesinti devreleri dışarıda tutulacak olursa, zorunluluk çok defa yerine getirildi; casuslar, tebdiller, tacirler, yolcular, esirler, tercüman ve gemiciler vasıtasıyla... Hepsinden istifade etme şekli farklıydı ve hiçbir zaman sağladıkları bilgi tek başına mutlak doğru olarak kabul görmedi. En azından birinin ötekini teyit etmesi gerekiyordu... Osmanlı istihbarat çalışmalarının en tanındık yüzü casuslardı ve kadrolu bir imparatorluk memuru statüsüne sahip olmaya yaklaşmışlardı, en çok II. Mahmud zamanında. Karşı istihbarat faaliyetlerini engellemenin en az istihbarat çalışmaları kadar önemli olduğu gerçeği de Osmanlılarca anlaşılıyordu, o yönde alınan tedbirlerle... Osmanlı istihbaratının daha birçok hususiyeti vardı, zorluk ve eksiklikleri de. Bunları aşmak için neler yapıldı? Zorluklar aşıldı, eksiklikler tamamlandı ve doğru bilgiye ulaşıldı mı? Osmanlı istihbaratı hakkında daha nice soru ve sorunlar vardır. Cevaplırsa bu kitapta toplanmıştır.